

STRATÉGIA VONKAJŠÍCH EKONOMICKÝCH VZŤAHOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE 2014 - 2020

(v ďalšom texte vonkajšie ekonomické vzťahy - VEV)

OBSAH

1. Úvod
2. Východiská tvorby a implementácie stratégie VEV
3. Vzťah stratégie VEV k iným strategickým dokumentom
4. Princípy tvorby a implementácie stratégie VEV
5. Inštitucionálny rámec vonkajších ekonomických vzťahov
6. Ciele stratégie VEV
 - obchodno-politické ciele
 - proinvestičné ciele
 - ciele v oblasti inovačnej spolupráce so zahraničím
 - ciele v oblasti jednotnej prezentácie SR
7. Nástroje stratégie VEV
 - obchodno-politické nástroje
 - *autonómne nástroje podpory vývozu tovarov a služieb*
 - *zmluvné nástroje podpory vývozu tovarov a služieb*
 - *opatrenia na zabezpečenie stabilných dodávok strategických tovarov*
 - proinvestičné nástroje
 - nástroje podpory inovačnej spolupráce so zahraničím
 - nástroje jednotnej prezentácie SR
8. Hodnotenie a kontrolné mechanizmy implementácie stratégie VEV
9. Zdroje stratégie

PRÍLOHY

1. Súčasný stav zahraničného obchodu Slovenskej republiky
2. Projekcia vývoja zahraničného obchodu Slovenskej republiky do roku 2020
3. Prehľad autonómnych proexportných nástrojov a aktivít pre dynamizáciu systému podpory exportu
4. Teritoriálne zameranie nástrojov a inštitucionálnej podpory implementácie stratégie VEV SR na obdobie 2014 - 2020 – prioritné teritória na roky 2014 - 2016

1. Úvod

Predkladaná stratégia nadväzuje na Stratégiu proexportnej politiky na roky 2007-2013, ale prekračuje jej rámec rozšírením na stratégiu vonkajších ekonomických vzťahov (VEV) na základe rozhodnutia Rady vlády SR na podporu exportu a investícií (ďalej len „rada“) z 25. 3. 2013. Pripojením okruhov podpory prílevu investícií, podpory spolupráce so zahraničím v oblasti inovácií a jednotnej prezentácie Slovenskej republiky v zahraničí sleduje rada konečný cieľ zvyšovania konkurencieschopnosti a exportnej výkonnosti slovenskej ekonomiky prostredníctvom zefektívnenia spôsobu zapájania krajiny do medzinárodných ekonomických vzťahov. Zároveň sa tým predkladaná stratégia dostáva do prieniku s inými čiastkovými hospodárskymi politikami štátu (predovšetkým investičnou a inovačnou) a strategickými dokumentmi, ktoré stanovujú priority v týchto oblastiach. Pôsobnosť previazaných strategických dokumentov (ich prehľad uvádza časť 3) nie je stratégiou VEV dotknutá. Podobne stratégia VEV neurčuje priority v oblastiach prieniku so zahranično-politickým pôsobením štátu, vrátane pôsobenia v medzinárodných ekonomických organizáciách s výnimkou Svetovej obchodnej organizácie (WTO).

Uvedomujúc si komplexnosť predmetu stratégie a uvedené prieniky, rada na svojom zasadnutí dňa 6. 5. 2013 rozhodla o zúžení zamerania predkladanej stratégie VEV predovšetkým na oblasť **zahraničnoobchodnej politiky** v zmysle schváleného materiálu **Východiská stratégie vonkajších ekonomických vzťahov na roky 2014 – 2020**. Oblasť **proexportnej politiky ako prioritného zamerania zahraničnoobchodnej politiky štátu tak tvorí kostru stratégie VEV**, pričom táto má na základe vyššie uvedeného predovšetkým ambíciu poukázať na zvýšenú potrebu koordinácie čiastkových hospodárskych politík a zahraničnej politiky vzhľadom na meniace sa parametre vonkajšieho ekonomického prostredia. Východiská tvorby stratégie sú doplnené analýzou súčasného stavu a projekciou vývoja zahraničného obchodu SR do roku 2020, ktorú vypracovali experti Ekonomickej univerzity v Bratislave (príloha č. 1 a príloha č. 2).

Predmetom predkladanej stratégie je systém vonkajších ekonomických vzťahov SR, prostredníctvom ktorého sa krajina zapája do medzinárodnej del'by práce. Napriek skutočnosti, že nastavenie systému vonkajších ekonomických vzťahov má zásadný vplyv na konkurencieschopnosť krajiny, samotné riešenie otázok vývoja konkurencieschopnosti v kontexte stratégie rozvoja hospodárstva prostredníctvom opatrení s vplyvom na tvorbu štruktúry hospodárstva nie je predmetom predkladanej stratégie. Stratégia VEV sa tak sústreďuje predovšetkým na zefektívnenie národného systému podpory exportu a jeho zosúladenie so strednodobými trendmi vo vonkajšom ekonomickom prostredí do roku 2020 a záujmami podnikateľskej sféry. Národný systém podpory exportu sa bude vzhľadom na diferencované potreby rôznych skupín podnikov sústreďovať predovšetkým na požiadavky stredne veľkých a veľkých exportérov na jednej strane a malých a stredných podnikov na strane druhej.

Z krátkodobého hľadiska je prioritou stratégie dynamizácia fungovania podporného systému pre vonkajšie ekonomické vzťahy prostredníctvom opatrení, ktoré v zásade nevyžadujú navýšenie zdrojov v najbližšom období a sú vykonateľné operatívne v rámci existujúcich limitov jednotlivých rozpočtových kapitol. Pre efektívne fungovanie podporného systému v podmienkach SR, ktorej ekonomika patrí k najviac otvoreným ekonomikám vo svete, je však potrebné v strednodobom horizonte uvažovať s navýšením zdrojov.

2. Východiská tvorby a implementácie Stratégie vonkajších ekonomických vzťahov SR na obdobie 2014 - 2020

Vonkajšie ekonomické vzťahy národnej ekonomiky z najširšieho hľadiska chápeme ako všetky jej vzťahy s inými subjektmi svetového hospodárstva, pri ktorých dochádza k prechodu tovarov, služieb, kapitálu a osôb cez hranice štátu, pričom tieto činnosti sú ovplyvnené vonkajšou hospodárskou politikou, ktorá predstavuje integrálnu súčasť celkovej hospodárskej politiky štátu. Tú môžeme chápať ako zámerné pôsobenie štátu na VEV vytváraním a uplatňovaním pravidiel (cieľov a zásad) správania sa národnej ekonomiky vo svetovom hospodárstve a metód a nástrojov ich realizácie, pričom sa skladá z viacerých špecifických politík ako napr. zahranično-obchodná politika, menová politika, investičná politika, migračná politika, a iné. Špecifikom hospodárskej politiky v oblasti VEV je zároveň jej prienik so zahraničnou politikou štátu.

Pri identifikácii cieľov a prostriedkov vonkajšej ekonomickej politiky v podmienkach SR je nutné brať do úvahy obmedzenia, ktoré vyplývajú z členstva SR v Európskej únii (EÚ), WTO, OECD a OSN. Členstvo v menovej únii, spoločná obchodná politika EÚ a opatrenia v rámci investičnej politiky vymedzujú rámec tvorby a implementácie národnej politiky v oblasti VEV. **Liberalizácia obchodných tokov (vrátane jednotného trhu EÚ) a tokov kapitálu (vrátane autonómnosti súkromného sektora v rozhodovacích procesoch o alokácii priamych zahraničných investícií) limituje manévrovací priestor hospodárskej politiky štátu v oblasti VEV.** Slovenská republika po vstupe do EÚ prijatím pravidiel spoločnej obchodnej politiky EÚ stratila svoju autonómiu v oblasti obchodnej politiky a prevzala všetky medzinárodné obchodné zmluvy, opatrenia, colné sadzby a iné predpisy platné v EÚ. Na druhej strane SR ako členská krajina EÚ má právo spolupodieľať sa a aktívne ovplyvňovať tvorbu spoločnej pozície EÚ, ktorú následne Európska komisia (EK) jednotne prezentuje tak na pôde WTO, ako aj vo vzťahu k tretím krajinám. SR tak efektívne môže využívať výhody negociačnej sily EK. Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR) ako kompetentné ministerstvo v oblasti spoločnej obchodnej politiky naďalej aktívne ovplyvňuje implementáciu všetkých nástrojov spoločnej obchodnej politiky EÚ, presadzuje ofenzívne záujmy SR a na pôde EÚ a WTO aktívne podporuje všetky opatrenia na posilnenie konkurencieschopnosti producentov v exportných odvetviach SR a taktiež na ochranu domáceho trhu v súlade s pravidlami WTO. Obdobne bude postupovať aj pri implementácii stratégie VEV.

Slovensko je viazané medzinárodnými dohovormi a členstvom vo viacerých medzinárodných organizáciách (OECD, OSN) a inštitúciách, na základe ktorých by malo vyvíjať snahu prierezovo implementovať princípy „zelenej“ politiky, s cieľom prioritizácie nasledovania stratégie zeleného rastu. Podobne, v rámci programového vyhlásenia vlády 2012-2016 sa SR snaží o implementáciu stratégie trvalo udržateľného hospodárskeho rozvoja. V rámci celkovej koncepcie stratégie VEV SR 2014 - 2020 je uplatnenie, zohľadnenie a nasledovná implementácia týchto princípov kľúčová pre budúce smerovanie SR a môže mať z dlhodobého hľadiska pozitívne dopady na celkovú ekonomiku, ako aj na vonkajšie ekonomické vzťahy. V tomto kontexte sa stratégia VEV koncentruje na postupné „ozeleňovanie“ kľúčových exportných odvetví ako aj posilnenie a podporu vzniku nových, kľúčových odvetví šetrných k životnému prostrediu, podporu ekoinovácií a vytváranie profilu SR ako zelenej ekonomiky“.

Pri charakteristike východísk je tiež potrebné uviesť, že SR je od 1. 1. 2009 členom eurozóny a menovú politiku pre členské štáty eurozóny určuje Európska centrálna banka.

Za účelom odstránenia, resp. minimalizácie rizík, ktorým sú vývozcovia vystavení na zahraničných trhoch, došlo vo väčšine štátov k vytvoreniu osobitného systému podpory exportu. Oficiálna, štátna, či vládna podpora exportu, ako sa tieto aktivity najčastejšie označujú, sa postupom času stala v dôsledku cieľavedome uplatňovanej proexportnej politiky významnou súčasťou procesu tvorby konkurenčnej schopnosti ekonomiky, ktorá je základom úspechu na zahraničných trhoch. Štátne, verejné a súkromné aktivity, realizované prostredníctvom špecializovaných inštitúcií, tvoria v každom štáte *národný systém podpory exportu*, ktorý pozostáva z inštitúcií, aktivít, prostriedkov a opatrení, zmyslom ktorých je vedomé pozitívne ovplyvňovanie rastu vývozu. Aktivity štátu – t. j. ciele a prostriedky, ktorými sa majú dosiahnuť – sú v rámci národného systému podpory exportu definované proexportnou politikou. Obdobne štát vytvára podporné systémy na riadenie ostatných zložiek vonkajších ekonomických vzťahov.

Na základe vyššie uvedeného sa stratégia VEV zameriava predovšetkým na oblasť proexportnej politiky, ktorá bude založená na aktívnej realizácii jednotlivých cieľov stratégie VEV. S cieľom dosiahnutia čo najvyššej miery koordinácie opatrení smerujúcich k zvýšeniu efektívnosti národného systému podpory exportu a s ohľadom na význam exportne orientovaných priamych zahraničných investícií v ekonomike SR sú súčasťou predkladanej stratégie aj ciele a opatrenia v oblastiach podpory prílevu priamych zahraničných investícií, inovačnej spolupráce so zahraničím a jednotnej prezentácie SR v zahraničí.

Z politik vplývajúcich na postavenie SR vo vonkajších ekonomických vzťahoch **predstavuje zahraničnoobchodná politika základnú zložku predkladanej stratégie**. Zahraničnoobchodná politika, ako súčasť hospodárskej politiky štátu, predstavuje súhrn zásad a im zodpovedajúcich prostriedkov, použitím ktorých štát centrálné, priamo a vedome pôsobí na stimuláciu alebo zoslabovanie určitých vývojových tendencií zahraničného obchodu. Vzhľadom na hospodárskopolitický cieľ dosahovania aktívnej obchodnej bilancie smeruje použitie prostriedkov zahraničnoobchodnej politiky k regulácii dovozu alebo k zvýšeniu objemu vývozu. Prioritným smerovaním zahraničnoobchodnej politiky SR v stratégii VEV na roky 2014 - 2020 je proexportná orientácia hospodárskej politiky pozitívne vplyvajúca na konkurenčnú schopnosť slovenských podnikateľských subjektov na zahraničných trhoch.

Keďže konkurenčnú schopnosť podnikateľských subjektov možno ovplyvniť prostredníctvom širokej škály rozličných nástrojov a opatrení, spadajúcich mnohokrát pod iné čiastkové hospodárske politiky, samotná proexportná politika postupne nadobúda podobu relatívne komplexného systému. Jej súčasný komplexný charakter, kombinujúci nástroje proexportnej politiky s opatreniami štrukturálnej, priemyselnej a investičnej politiky, je výsledkom dlhodobého vývoja, sprevádzaného zostrujúcim sa konkurenčným bojom na medzinárodných trhoch a štrukturálnou adaptáciou ekonomiky v predchádzajúcom transformačnom období. Štátna proexportná politika definuje ciele a im zodpovedajúce prostriedky v rozhodujúcich oblastiach týkajúcich sa exportnej výkonnosti ekonomiky nad rámec tvorby štruktúry hospodárstva. Proexportná politika v zmysle predkladanej stratégie nie je naderadeným koordinátorom všetkých aktivít, ktoré priamo, či nepriamo, vedome, či nevedome, vplyvajú na vývoj obchodnej bilancie. Proexportná politika vymedzuje stratégiu rozvoja obchodných stykov so zahraničím prostredníctvom definície konkrétnych nástrojov a opatrení, ktoré majú priamy a výhradný vzťah na exportnú výkonnosť na úrovni exportných operácií podnikateľskej sféry. Proexportná politika ďalej určuje základné princípy, ktorými sa tieto styky riadia a definuje inštitucionálnu podpornú bázu. Rovnako vytvára priestor na koordináciu s proexportnými aktivitami neštátneho sektoru, s ktorým tvorí ucelený národný systém podpory exportu.

Predkladaná stratégia bude implementovaná podľa vzoru sociálne integrovaných štátov (napr. škandinávskych krajín) s dôrazom na rozvoj zamestnanosti a podporu malých a stredných podnikateľov tak, aby sa ich obchodné vzťahy nerozvíjali výhradne v rámci regiónu strednej Európy.

Takto vymedzená proexportná politika štátu, zhmotnená v stratégii VEV 2014-2020, rešpektujúca princípy hospodárskej súťaže, umožňuje efektívne riadenie, ako aj kontrolu plnenia definovaných cieľov. Komplexný prístup, opodstatnený potrebou udržania aktívneho salda zahraničného obchodu a potrebami transformácie ekonomiky a zahŕňajúci iné čiastkové politiky, či ich nástroje, nenahrádza všeobecnú hospodársko-politickú stratégiu štátu obsiahnutú v iných strategických dokumentoch.

3. Vzťah Stratégie vonkajších ekonomických vzťahov Slovenskej republiky na obdobie 2014 - 2020 k iným relevantným strategickým dokumentom

Pri spracovávaní stratégie VEV bola zohľadnená skutočnosť, že predkladaný materiál bude obsahovať prieniky s viacerými relevantnými strategickými dokumentmi, ktoré určujú smerovanie hospodárstva SR v krátkodobom a strednodobom horizonte.

Jedným zo základných dokumentov je **Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2012 - 2016** (ďalej iba PVV), ktoré vláda SR prijala v máji 2012. Podľa PVV sa hospodárska politika v oblasti obchodu zameria na implementáciu všetkých nástrojov spoločnej obchodnej politiky, presadzovanie záujmov SR na pôde EÚ a WTO, ochranu trhu v súlade s platnými pravidlami a opatrenia na posilnenie konkurencieschopnosti produkcie na území SR. Ekonomická diplomacia má tvoriť jeden z pilierov aktivít vlády v oblasti zahraničnej politiky, pričom primárnu pozornosť bude venovať podpore exportu a turistiky, prílevu zahraničných investícií, zrovnoprávňovaniu slovenských výrobcov na vnútornom trhu EÚ. Vláda prijme systémové a organizačné opatrenia, ktoré napomôžu plneniu cieľov v tejto oblasti a vytvorí inštitucionálne podmienky pre lepšiu koordináciu všetkých rezortov pri plnení cieľov ekonomickej diplomacie.

V proexportnej politike sa vláda zameria na potenciál rýchlo rastúcich svetových ekonomík a vyhľadávanie nových možností, k čomu prispôsobí aj priority poskytovania rozvojovej pomoci. Zameria sa aj na rozšírenie proexportných kapacít Exportno-importnej banky SR (EXIMBANKA SR). S cieľom podpory ekonomického rozvoja, zvyšovania konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky a tvorby nových pracovných miest bude vláda klásť dôraz na prílev priamych zahraničných investícií predovšetkým do oblastí s vyššou pridanou hodnotou. Pri príleve zahraničných investícií bude hospodárska politika zameraná predovšetkým na podporu etablovaných investorov pri expandovaní ich aktivít v SR prostredníctvom postinvestičnej starostlivosti a ich výraznejšieho vstupu do priemyselného výskumu a vývoja u nás.

Vláda podporí koncepcie rozvoja vedecko-technickej spolupráce s priamym vplyvom na rozvoj znalostnej ekonomiky na Slovensku vo väzbe na systém vzdelávania a prípravy vysokokvalifikovaných odborníkov. Vláda nadviaže na rozpracované projekty v rámci inovačnej politiky a presadí aktívnejšie zapojenie SR do medzinárodného transferu moderných technológií. Náležitá pozornosť vlády bude venovaná aj dobudovaniu systému jednotnej prezentácie Slovenska v zahraničí s osobitným dôrazom na maximálnu mieru synergie kultúrnych hodnôt, ekonomických záujmov a podporu turizmu a záujmov v oblasti kreatívneho a kultúrneho priemyslu.

Ďalším dokumentom, z ktorého vychádza stratégia VEV sú **Opatrenia v hospodárskej politike na podporu hospodárskeho rastu**, ktoré prijala vláda SR 15.5.2013. Tento dokument tiež uvádza, že opatrenia na podporu a diverzifikáciu exportu musia okrem posilnenia rastu exportnej výkonnosti slovenského hospodárstva prostredníctvom regionálnej a produkčnej diverzifikácie zároveň riešiť aj problematiku tvorby pracovných miest a vytvárania podmienok pre rast domácej spotreby. Diverzifikácia exportu, ako potenciálny a perspektívny zdroj ďalšieho hospodárskeho rastu, priamo súvisí s novými opatreniami a prístupmi k postaveniu malého a stredného podnikania v hospodárstve SR. V tomto procese sa očakáva zásadné zvýšenie účinnosti práce nielen ekonomických rezortov, ale aj organizácií ako Národná agentúra malého a stredného podnikania (NARMSP), Slovenská záručná a rozvojová banka (SZRB), EXIMBANKA SR a Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO). Zároveň sa očakáva aj lepšia koordinácia opatrení ekonomických rezortov a komerčných subjektov (bánk, priemyselných a obchodných podnikov) s činnosťou Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (MZVaEZ SR), ktoré môže prijatím systémových a organizačných opatrení, napomôcť splneniu cieľov v oblasti podpory a diverzifikácie slovenského exportu. V dokumente obsiahnuté opatrenia na podporu exportu zahŕňajú:

- aktívne vyhľadávanie nových exportných a investičných príležitostí v zahraničí,
- presadzovanie záujmov SR v rámci dohôd o voľnom obchode s krajinami mimo EÚ,
- zefektívnenie zasadnutí medzivládnych a rezortných zmiešaných komisií,
- organizovanie oficiálnych účastí na medzinárodných veľtrhoch v zahraničí,
- zriadenie zahraničných zastúpení SARIO.

Stratégia VEV sa hlási aj k **Zameraniu zahraničnej politiky SR na rok 2013**. Jedným z hlavných cieľov zahraničnej politiky je podpora hospodárskeho rozvoja SR. Spojenie jednotnej prezentácie SR a riadenia ekonomickej diplomacie v gescii MZVaEZ SR vytvárajú predpoklady pre synergický efekt pri získavaní zahraničných investícií a podpore exportu slovenských podnikov. Jedným zo základných pilierov aktivít vlády SR v oblasti zahraničnej politiky je ekonomická diplomacia, ktorá bude využívaná na účinnejšiu koordináciu presadzovania obchodno-ekonomických záujmov a jednotnú prezentáciu SR v zahraničí. Veľká pozornosť bude venovaná posilňovaniu dialógu medzi štátnou správou a zástupcami podnikateľského sektora najmä v rámci Rady vlády SR na podporu exportu a investícií (ďalej iba rada), ktorá vznikla v decembri 2012.

Stratégia VEV tiež zohľadňuje prijatie **Stratégie rozvoja cestovného ruchu do roku 2020**, ktorú vláda SR schválila dňa 10. 7. 2013, osobitne jej časti venovanej podpore aktívneho zahraničného cestovného ruchu, ktorý tvorí z pohľadu predkladaného dokumentu významnú súčasť zahraničného obchodu so službami. Obdobne stratégia VEV berie do úvahy **Stratégiu EXIMBANKY Slovenskej republiky**, ktorá komplementárne definuje priority SR v oblasti poskytovania podporných nástrojov financujúcich vývoz. Z hľadiska rozširovania potenciálu pôsobenia slovenských subjektov (vrátane podnikateľských) na niektorých zahraničných trhoch je významnou aj **Strednodobá stratégia oficiálnej rozvojovej pomoci na roky 2014 - 2018**.

Z pohľadu zabezpečenia dovozu strategických tovarov berie predkladaná stratégia na vedomie opatrenia definované v **Stratégii energetickej bezpečnosti SR**. Vláda považuje dostatočné zabezpečenie energií potrebných na chod hospodárstva a normálny život domácností za jednu z rozhodujúcich súčastí bezpečnosti štátu. Z uvedených dôvodov podporí tvorbu novej energetickej architektúry vychádzajúcej z jednotnej energetickej politiky EÚ. Vláda vytvorí podmienky pre sebestačnosť a proexportnú schopnosť vo výrobe elektriny.

V oblasti podpory prílevu priamych zahraničných investícií predkladaná stratégia nadväzuje na nástroje investičnej pomoci vymedzené v **zákone č.561/2007 Z. z. o investičnej pomoci** s cieľom podporiť exportne orientované investície domácich a zahraničných investorov.

Predmetu stratégie VEV sa dotýka aj **Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR** (tzv. RIS3 SK). RIS3 SK je pripravovaná s cieľom prispieť k štrukturálnym zmenám v slovenskom priemysle a podporiť jeho konkurencieschopnosť, čo sa odrazí aj na exporte produktov. Vo vzťahu k predkladanej stratégii v oblasti inovačnej spolupráce so zahraničím zohráva významnú úlohu MZVaEZ SR prostredníctvom siete zastupiteľských úradov (ZÚ) SR a veľvyslanca s osobitným poslaním pre vedu a inovácie.

V nadväznosti na vyššie uvedené vláda uloží ministromi hospodárstva v spolupráci s ostatnými relevantnými rezortmi **spracovanie komplexnej stratégie rozvoja ekonomiky SR do roku 2027** (ako rozšírenie Hospodárskej politiky SR do roku 2016), ktorá sa zameria na definovanie priorít hospodárskeho rozvoja zohľadňujúc potenciál a potreby slovenského priemyslu v kontexte členstva SR v EÚ ako malej extrémne otvorenej ekonomiky. Uvedený materiál považuje rada za kľúčový z pohľadu definovania a následného presadzovania záujmov slovenského priemyslu v zahranično-hospodárskych vzťahoch a rozvoja hospodárstva SR ako takého. Ako podporný materiál bude spracovaná **stratégia SR v oblasti podpory investícií**.

4. Princípy tvorby a implementácie Stratégie vonkajších ekonomických vzťahov SR na obdobie 2014 - 2020

Stratégia VEV SR na obdobie 2014 - 2020 je koncipovaná v súlade s nasledujúcimi základnými princípmi:

1. Dodržiavanie medzinárodných záväzkov vyplývajúcich z členstva v Európskej únii a medzinárodných organizáciách.
2. Podpora liberalizačných procesov v medzinárodnom podnikaní.
3. Rešpektovanie princípov hospodárskej súťaže.
4. Rozvoj podporných mechanizmov v rámci budovania transparentného podnikateľského prostredia.
5. Zohľadnenie potreby efektívneho využívania obmedzených rozpočtových a personálnych zdrojov.
6. Prevencia duplicitného definovania cieľov, postupov a nástrojov, ktoré sú predmetom iných strategických dokumentov s obsahovým prienikom s predkladanou stratégiou, osobitne v oblasti podpory prílevu zahraničných investícií, cestovného ruchu, inovačnej spolupráce so zahraničím, energetickej bezpečnosti a jednotnej prezentácie SR.
7. Koordinácia aktivít medzi MZVaEZ SR, MH SR a ostatnými organizáciami participujúcimi na tvorbe a implementácii stratégie VEV v zmysle zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy, Memoranda o spolupráci medzi MZVaEZ SR a MH SR pri plnení úloh ekonomickej diplomacie v činnosti zahraničnej služby SR a iných právnych predpisov.

5. Inštitucionálny rámec stratégie vonkajších ekonomických vzťahov

Zastrešujúcou inštitucionálnou štruktúrou pre oblasť vonkajších ekonomických vzťahov je v zmysle svojho štatútu rada, ktorá združuje zástupcov štátnej správy a súkromného sektoru. Radaje poradným a koordinačným orgánom vlády SR pre oblasť štátnej podpory medzinárodnej ekonomickej spolupráce a prezentácie SR v zahraničí, s prioritným cieľom podpory vývozu a prílevu zahraničných investícií.

Rada koordinuje súčinnosť všetkých aktérov v oblasti ekonomickej diplomacie pri presadzovaní obchodno-ekonomických záujmov a prezentácie SR v zahraničí s dôrazom na zabezpečovanie potrieb podnikateľských subjektov a určovanie teritoriálnych priorít. Rada využíva pre napĺňanie cieľov stratégie svoje pracovné skupiny pre koordináciu, jednotnú prezentáciu a stratégiu VEV. Pracovné skupiny slúžia ako nástroj funkčnej komunikácie medzi podnikateľskou sférou a radou. Pracovná skupina pre stratégiu VEV plní funkciu platformy pre prerokovanie návrhov na zefektívnenie implementácie a vytváranie nových nástrojov stratégie VEV v oblasti podpory exportu.

Ústrednú úlohu v koordinácii činnosti rady a implementácii stratégie VEV zohrávajú z pohľadu fungovania podporného systému MZVaEZ SR a MH SR. Napĺňanie predkladanej stratégie predpokladá úzku koordináciu oboch rezortov pod záštitou rady.

MH SR je ústredným orgánom štátnej správy pre zahraničný obchod vrátane obchodu s vojenským materiálom a pre tvorbu zahraničnoobchodnej politiky, koordináciu politiky vnútorného trhu EÚ, tvorbu a implementáciu investičnej politiky a stratégiu tvorby a realizácie inovácií. V úzkej spolupráci s MZVaEZ SR, s ďalšími ekonomickými ministerstvami, hospodárskymi zväzmi a komorami predkladá analytické materiály v oblasti zahraničného obchodu, navrhuje politiky na podporu exportu, priamych zahraničných investícií a inovácií a metodicky riadi SARIO ako implementačnú a facilitačnú agentúru podpory exportu a investícií, ktorá má v zmysle rozhodnutia vlády možnosť zriaďovať zahraničné zastúpenia. Pre zvýšenie koordinácie zainteresovaných subjektov vo vzťahu k SARIO bola v priebehu roka 2013 zriadená Rada SARIO, zložená s predstaviteľov štátnej správy a podnikateľskej sféry.

Budovanie siete zahraničných zastúpení SARIO bude prebiehať v súlade s rozpočtovými možnosťami komplementárne k existujúcej sieti zastupiteľských úradov SR. Za účelom zefektívnenia činnosti siete bude jej rozvoj konzultovaný s podnikateľskou verejnosťou, osobitne v otázkach teritoriálneho rozloženia siete a formy poskytovania podporných činností. Zahraničné zastúpenia SARIO budú o. i. plniť funkcie centier podpory exportu poskytovaním infraštruktúrnych a logistických podmienok pre exportérov formou verejno-súkromného partnerstva, ktorého podoba bude navrhnutá v spolupráci predstaviteľmi podnikateľskej verejnosti zastúpenými v rade.

MZVaEZ SR je ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť zahraničnej politiky a vzťahov Slovenskej republiky k ostatným štátom a medzinárodným inštitúciám. V tejto súvislosti MZVaEZ SR v záujme podpory exportu, investícií a medzinárodnej rozvojovej a vedecko-výskumnej spolupráce napomáha v zahraničí prostredníctvom siete ZÚ najmä vytváraniu kontaktov na získavanie zahraničných partnerov, identifikuje obchodné a investičné príležitosti v krajinách pôsobnosti so spätnou väzbou na iné rezorty a podnikateľskú verejnosť, vytvára podmienky pre realizáciu ekonomickej a obchodnej spolupráce na najvyššej politickej úrovni, zabezpečuje funkčnú podporu exportu a ďalšie **aktivity ekonomickej diplomacie.**

Súčasťou inštitucionálnej štruktúry MZVaEZ SR je sieť 64 ZÚ, ktoré predstavujú najcennejšiu organizačnú zložku z pohľadu efektívnej implementácie predkladanej stratégie. V súčasnosti je v rámci siete ZÚ alokovaných **49 systemizovaných miestekonomických diplomatov. Zodpovednosť za výkon ekonomickej diplomacie bola zároveň prevedená na vedúceho ZÚ** a služby ekonomickej diplomacie sú zabezpečované aj na tých ZÚ, kde nepôsobí aktívny ekonomický diplomat. MZVaEZ SR pri výkone ekonomickej diplomacie pracuje aj so sieťou **173 konzulárnych úradov vedených honorárnymi konzulmi** v cudzine, ktorí vyžívajú nielen dobrú znalosť miestneho trhu, ale aj svoje spoločenské postavenie na presadzovanie slovenských ekonomických záujmov v krajine svojho pôsobenia. Funkcie ekonomickej diplomacie v gescii MZVaEZ SR sú:

- podpora obchodnej realizácie slovenských firiem v zahraničí, s dôrazom na podporu exportu a pomoc malým a stredným podnikateľom, poskytovanie poradenských, konzultačných a asistenčných služieb pre exportérov,
- podpora prílevu priamych zahraničných investícií, ale aj kapitálových expanzií slovenských firiem v zahraničí,
- politicko-legislatívna funkcia pri vytváraní právneho rámca medzinárodnej ekonomickej spolupráce,
- ekonomicko-informačná funkcia v oblasti monitorovania makroekonomického vývoja, opatrení cudzích štátov v ekonomickej oblasti – napr. na zvýšenie zamestnanosti, ochranné opatrenia v oblasti obchodu, protikrizové opatrenia a pod., spracovávanie všeobecných trhových analýz a ďalších ekonomických informácií o teritóriu dočasného vyslania,
- podpora bilaterálnej hospodárskej spolupráce - individuálne spracovávaním dopytov a ponúk pre podnikateľské subjekty, organizovaním alebo spoluorganizovaním podnikateľských misií, prezentácií, konferencií alebo na báze medzivládnych a regionálnych zmiešaných komisií pre hospodársku spoluprácu,
- podpora účasti podnikateľských subjektov na medzinárodných veľtrhoch a výstavách,
- podpora účasti slovenských podnikateľských subjektov na verejnom obstarávaní medzinárodných organizácií,
- podpora vstupu slovenských subjektov do medzinárodnej spolupráce v oblasti vedy, výskumu a inovácií,
- podpora cezhraničnej a regionálnej spolupráce a zapojenia slovenských podnikateľských subjektov do projektov slovenskej rozvojovej pomoci v zahraničí (ODA),
- monitorovanie vývoja ekonomickej bezpečnosti (najmä energetickej) s analyzovaním možných dopadov na ekonomiku SR,
- budovanie dobrého mena Slovenska v zahraničí, účinná propagácia Slovenska v zahraničí a politický lobing za ekonomické záujmy Slovenska a jeho podnikateľských subjektov.
- podpora rozvoja priemyslu turistického ruchu v SR s dôrazom na liečebnú a kúpeľnú turistiku prostredníctvom aktivít zameraných na zvyšovanie prílevu zahraničných turistov.
- podpora rozvoja medzinárodne konkurencieschopného vzdelávacieho priemyslu v SR prostredníctvom aktivít zameraných na zvyšovanie prílevu zahraničných študentov samoplacov.

MZVaEZ SR bude upravovať teritoriálne zameranie siete ZÚ a rozloženie miest ekonomických diplomatov v jej rámci podľa potrieb teritoriálnej diverzifikácie slovenského exportu. V rovine personálneho zabezpečenia ekonomickej diplomacie bude kladený dôraz na rozvoj kompetencií ľudských zdrojov zahraničnej služby ako celku smerujúcich k zvýšeniu porozumenia pre potreby a záujmy podnikateľskej sféry, ako aj k efektívnejšiemu poskytovaniu podporných služieb a odbúraniu byrokratických prekážok operatívneho fungovania v teritóriu. MZVaEZ SR zefektívni systém hodnotenia ZÚ v oblasti ekonomickej diplomacie.

Na usporiadanie vzťahov v oblasti ekonomickej diplomacie medzi MZVaEZ SR a MH SR bolo v roku 2012 na úrovni rezortných ministrov podpísané memorandum o spolupráci. Systémové nastavenie v podmienkach predkladanej stratégie predpokladá del'bu práce medzi MH SR a MZVaEZ SR v zmysle pôsobnosti oboch rezortov, pričom MZVaEZ SR prioritne zodpovedá za implementáciu stratégie v zahraničí. Budovanie siete zahraničných zastúpení SARIO bude prebiehať komplementárne k existujúcej sieti ZÚ.

Na tvorbe a implementácii predkladanej stratégie sa okrem vyššie uvedených rezortov podieľajú aj Ministerstvo financií SR (MF SR) predovšetkým prostredníctvom EXIMBANKY SR ako organizácie financujúcej a poisťujúcej exportné operácie a taktiež vytváraním bilaterálnej zmluvnej základne s tretími štátmi (medzinárodné dohody obsahujúce ochranu investícií a zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia, zmluvy o výmene informácií týkajúcich sa daní). Ďalej je potrebné uviesť Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR (MDVaRR SR) predovšetkým prostredníctvom Slovenskej agentúry pre cestovný ruch (SACR), Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPaRV SR), Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR), organizácie a inštitúcie v oblasti životného prostredia, ako aj predstavitelia podnikateľskej sféry zastúpenej Slovenskou obchodnou a priemyselnou komorou (SOPK), Republikovou úniou zamestnávateľov (RÚZ), Asociáciou zamestnávateľských zväzov a združení SR (AZZZ SR) a Klubom 500.

6. Ciele stratégie vonkajších ekonomických vzťahov Slovenskej republiky na obdobie 2014 - 2020

Cieľom stratégie VEV je zabezpečenie stabilného postavenia SR v medzinárodných ekonomických vzťahoch podporujúceho hospodársky a sociálny rozvoj krajiny, rast životnej úrovne obyvateľstva a presadzovanie ekonomických záujmov v zahraničí, vrátane garantovania plnenia požiadaviek ekonomickej bezpečnosti.

Nová kvalita postavenia SR vo vonkajších ekonomických vzťahoch v roku 2020 bude realizovaná v strategickej, bezpečnostnej, hospodárskej a politickej rovine. Základnými efektmi implementácie predkladanej stratégie v strategickej rovine je posilnenie postavenia SR ako viditeľného a rešpektovaného partnera pre hospodársku spoluprácu, posilnenie zahraničnej hospodárskej spolupráce, integračného partnerstva a budovanie spojeneckých väzieb v hospodárskej oblasti v zmysle novej strednodobej stratégie zahraničnej politiky SR (pozn. po roku 2015). V bezpečnostnej rovine bude implementácia stratégie smerovať k zaisteniu ekonomickej bezpečnosti SR predovšetkým prostredníctvom zaistenia stabilných dodávok strategických tovarov nevyhnutných pre chod hospodárstva v zmysle stratégie energetickej bezpečnosti SR. V hospodárskej rovine stratégia prispeje k vybudovaniu takého charakteru vonkajších ekonomických vzťahov krajiny, ktorý prispeje k zvýšeniu stupňa hospodárskeho rozvoja, stability hospodárskeho vývoja a životnej úrovne obyvateľstva. V politickej rovine bude stratégia smerovať k zaradeniu SR ako dynamického subjektu svetového hospodárstva a aktívneho člena EÚ a medzinárodných organizácií.

Ciele stratégie VEV pozostávajú v zmysle vyššie uvedených zámerov z čiastkových cieľov v štyroch oblastiach:

A. Obchodno-politické ciele

B. Proinvestičné ciele

C. Ciele v oblasti výskumnej a inovačnej spolupráce so zahraničím

D. Ciele v oblasti jednotnej prezentácie SR

A. Obchodno-politické ciele

I. Všeobecné

1. Nárast exportu
2. Nárast počtu exportérov
3. Zabezpečenie stabilných dodávok strategických tovarov

II. Špecifické (vyplývajúce zo slabých stránok ZO SR)

1. Diverzifikácia teritoriálnej štruktúry vývozu - zvýšiť podiel vývozu na mimoeurópske trhy
2. Diverzifikácia komoditnej štruktúry vývozu - zvýšiť podiel vývozu v komoditných skupinách okrem HS85 a HS87 ¹
3. Zvýšiť podiel vývozu malých a stredných podnikov (MSP)
4. Zvýšiť podiel exportu služieb (vrátane cestovného ruchu)

Implementácia a kontrola plnenia proexportných cieľov

Uvedené ciele budú z krátkodobého hľadiska (1 - 2 roky od prijatia stratégie VEV) naplnené predovšetkým prostredníctvom zefektívnenia informačných tokov v rámci národného systému podpory exportu, zvýšenou koordináciou teritoriálneho zamerania jednotlivých nástrojov a ich adaptáciou na nové podmienky s výhľadom na celkovú konvergenciu smerovania jednotlivých prvkov podpory v strednodobom horizonte (3 - 4 roky od prijatia stratégie VEV).

Implementácia proexportnej politiky bude realizovaná prostredníctvom inštitucionálneho rámca národného systému podpory exportu. Ústrednú úlohu v realizácii proexportnej politiky prostredníctvom jednotlivých nástrojov zohrávajú MH SR, MZVaEZ SR, SARIO, EXIMBANKA SR a SOPK v spolupráci s ďalšími inštitucionálnymi aktérmi.

Kontrola plnenia cieľov stratégie sa uskutoční na základe vyhodnotenia vývoja kvantifikačných ukazovateľov určených pre jednotlivé ciele (podľa tabuľky č. 1). Vyhodnotenie predpokladá aj súčinnosť Štatistického úradu SR, Národnej banky Slovenska a Finančného riaditeľstva SR vzhľadom na ochranu štatistických údajov.

¹ Pozn.: HS85 – Elektrické stroje, prístroje a zariadenia a ich časti a súčasti, HS87 – Vozidlá, iné ako koľajové, ich časti a príslušenstvo

Tabuľka 1: Východiskový stav ukazovateľov k sledovaniu plnenia cieľov stratégie

Cieľ	Ukazovateľ	2011	2012
Nárast exportu	Hodnota exportu tovarov Hodnota exportu tovarov na obyvateľa	56 783,2 mil. EUR 10 507 EUR	62 833,0 mil. EUR 11 612 EUR
Nárast počtu exportérov	Počet exportujúcich firiem Počet nových exportérov Počet zamestnancov v exportujúcich spravodajských jednotkách	27 415 2014 719 630	28 297 882 694 200
Diverzifikácia teritoriálnej štruktúry vývozu	Objem exportu mimo trhy EÚ Objem exportu na mimoeurópske trhy Objem exportu MSP na mimoeurópske trhy	8 713,1 mil. EUR 3 882,3 mil. EUR 602,9 mil. EUR	10 155,8 mil. EUR 4 399,7 mil. EUR 706,2 mil. EUR
Diverzifikácia komodítnej štruktúry vývozu	Objem exportu po odpočítaní exportu v skupinách HS85 a HS87 Objem exportu po odpočítaní vývozu TOP 10 exportérov	32 831,1 mil. EUR 34 595,8 mil. EUR	35 090,8 mil. EUR 36 791,4 mil. EUR
Zvýšiť podiel vývozu MSP**	Počet exportujúcich MSP Podiel exportujúcich MSP na celkovom počte exportérov Objem exportu MSP Podiel exportu MSP na celkovom objeme exportu	26 656 97,2 % 16 420,5 mil. EUR 28,9 %	27 474 97,1 % 17 486,2 mil. EUR 27,8 %
Zvýšiť podiel exportu služieb	Objem exportu služieb spolu* Objem exportu služieb v cestovnom ruchu* Podiel exportu služieb na celkovom exporte*	4 749,8 mil. EUR 1 744,7 mil. EUR 7,70 %	5 569,1 mil. EUR 1 789,0 mil. EUR 8,14 %

* NBS sleduje inkasá platieb za služby (a tovary) v rámci platobnej bilancie.

** Vymedzenie MSP nezohľadňuje triedenie podnikov v zmysle odporúčania EK, ale vychádza z triedenia podnikov podľa počtu zamestnancov (bez ohľadu na ich vlastnícku štruktúru).

B. Proinvestičné ciele

V zmysle programového vyhlásenia vlády sú proinvestičnými cieľmi predovšetkým:

1. zvyšovanie prílevu investícií predovšetkým do oblastí s vyššou pridanou hodnotou a v menej rozvinutých regiónoch,
2. zvyšovanie exportnej výkonnosti prostredníctvom investícií,
3. zvyšovanie investícií do priemyselného výskumu a vývoja,
4. podpora etablovaných investorov pri expandovaní ich aktivít v SR.

Spôsob implementácie a verifikácie plnenia uvedených cieľov stanoví Stratégia SR v oblasti podpory investícií v gescii MH SR v úzkej spolupráci s MF SR a MZVaEZ SR.

C. Ciele v oblasti inováčnej spolupráce so zahraničím

V oblasti inováčnej spolupráce so zahraničím je potrebné splniť v kontexte stratégie RIS3 SK nasledujúce ciele:

1. zvýšiť mieru zapojenia slovenských podnikateľských a výskumných subjektov do projektov medzinárodnej výskumnej spolupráce,
2. zvýšiť mieru internacionalizácie výsledkov domáceho výskumu a vývoja,
3. zvýšiť záujem zahraničných venture-kapitálových zdrojov o projekty slovenských subjektov,
4. zvýšiť záujem o zakladanie výskumných centier zahraničných spoločností v SR.

Spôsob implementácie a verifikácie plnenia uvedených cieľov stanoví Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR v spoločnej gescii MŠVVaŠ SR a MH SR.

D. Ciele v oblasti jednotnej prezentácie SR

V oblasti jednotnej prezentácie Slovenska v zahraničí je v kontexte stratégie VEV potrebné naplniť dva komplementárne ciele, ktorými sú:

1. vytvoriť funkčný model koordinácie aktérov zainteresovaných na prezentácii Slovenska v zahraničí,
2. vytvoriť dôveryhodnú, špecifickú a atraktívnu prezentačnú identitu Slovenska.

Spôsob implementácie a verifikácie plnenia uvedených cieľov stanoví Stratégia jednotnej prezentácie SR a Stratégia značky Slovensko v gescii MZVaEZ SR.

7. Nástroje stratégie vonkajších ekonomických vzťahov SR na obdobie 2014 - 2020

Štruktúra nástrojov stratégie VEV zodpovedá cieľom stratégie definovaným vyššie a zahŕňa:

A. obchodno-politické nástroje

A.1 autonómne nástroje podpory vývozu tovarov a služieb

A.2 zmluvné nástroje podpory vývozu tovarov a služieb

A.3 opatrenia na zabezpečenie stabilných dodávok strategických tovarov

B. proinvestičné nástroje

C. nástroje podpory inováčnej spolupráce

D. nástroje jednotnej prezentácie SR v zahraničí

A. Obchodno-politické nástroje

Proexportné nástroje predstavujú najvýznamnejšiu zložku z pohľadu implementácie stratégie VEV a zahŕňajú ako nástroje podpory vývozu tovarov, tak nástroje podpory vývozu služieb. Relatívne samostatné skupiny autonómnych podporných nástrojov tvoria nástroje podpory aktívneho cestovného ruchu a nástroje podpory exportu poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov vzhľadom na inštitucionálnu nezávislosť ich nositeľov. Autonómne nástroje štátnej a verejnej podpory sú v rámci národného systému podpory exportu dopĺňané aktivitami súkromného sektora v podobe služieb exportérom poskytovaných podnikateľskými subjektmi na komerčnej báze, ktoré sú integrálnou súčasťou podpornej infraštruktúry.

Najvýznamnejšími nositeľmi nástrojov, ktorých koordinácia je nevyhnutným predpokladom efektívneho fungovania národného systému podpory exportu, sú MH SR vrátane SARIO a Slovenskej inováčnej a energetickej agentúry (SIEA), MZVaEZ SR vrátane siete ZÚ SR v zahraničí, MF SR vrátane EXIMBANKY SR a SZRB, MDVaRR SR vrátane SACR, MPaRV SR a SOPK.

Vzhľadom na uplatňovanie princípu efektívneho využitia obmedzených zdrojov, ktoré v súčasnosti neumožňujú plošnú aplikáciu nástrojov podpory exportu vo všetkých teritóriách, ako aj doteraz uplatňovanú autonómiu jednotlivých nositeľov nástrojov pri voľbe teritoriálnych priorít, predkladaná stratégia VEV pristupuje **z krátkodobého hľadiska k selektívnej a adresnej aplikácii jednotlivých nástrojov vo vybraných teritóriách** pri zachovaní kontinuity z predchádzajúceho obdobia (prioritné teritória na roky 2014 – 2016 uvádza príloha č. 4) s výhľadom na **zosúladenie teritoriálneho zamerania jednotlivých nástrojov v strednodobom horizonte** v súlade s rozpočtovými možnosťami (v nadväznosti na plánované vyhodnotenie stratégie v podobe „Bielej knihy“ v roku 2017).

Proexportné nástroje sú implementované jednak so zámerom podporiť exportujúce podniky na zahraničných trhoch a jednak transformovať neexportujúce podniky na aktívnych vývozcov. V štruktúre nástrojov je navyše potrebné rozlišovať medzi nástrojmi pre (zväčša neexportujúce) MSP a veľkých exportérov, ktorí sú aktívne prítomní na zahraničných trhoch a vyžadujú iný charakter podpory.

A.1 Autonómne nástroje podpory vývozu tovarov a služieb

Základnú štruktúru autonómnych nástrojov predstavujú finančné, fiškálne a funkčné nástroje poskytované štátnymi a verejnými nositeľmi v rámci národného systému podpory exportu doplneného o poskytovateľov podporných služieb z radov súkromného sektora (pozn.: podrobný prehľad jednotlivých autonómnych nástrojov a ich zodpovedných nositeľov uvádza príloha č. 3).

Tabuľka 2: Základná štruktúra autonómnych nástrojov podpory exportu

Finančné	Financujúce
	Poistné a záručné
Fiškálne	Štrukturálne
	EBOR
	ODA
Funkčné	Informačné a analytické
	Databázy a portály
	Propagačné
	Kooperačné
	Poradenské
	Vzdelávacie

A.1.1 Finančné nástroje

Finančné nástroje sú v rámci národného systému podpory exportu SR zastúpené bankovými a poisťnými produktmi poskytovanými EXIMBANKOU SR a SZRB. Obe inštitúcie disponujú finančnými produktmi, ktoré smerujú k podpore vývozu, vrátane osobitného zamerania na skupinu MSP, pričom z hľadiska svojho štatútu ústrednú úlohu pri financovaní exportných operácií slovenských podnikateľských subjektov zohráva EXIMBANKA SR. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť je pre zameranie uplatňovania proexportných finančných nástrojov významná Stratégia EXIMBANKY SR na roky 2014 - 2020, ktorá podrobnejšie definuje priority zapájania EXIMBANKY SR do národného systému podpory exportu SR.

Hlavné strategické ciele EXIMBANKY SR sú:

1. Teritoriálne zameranie podpory exportu – diverzifikácia teritoriálnej štruktúry.
2. Produktové zameranie podpory exportu – rozšírenie ponuky produktového portfólia.
3. Podpora exportných činností bankovými a poisťovacími produktmi.
4. Zefektívnenie riadenia rizika.

Zámerom EXIMBANKY SR v kontexte predkladanej stratégie VEV, ako aj v kontexte vlastnej stratégie, bude v čo najvyššej miere zohľadňovať nové potreby jej klientov. To systémovo znamená:

- a) rozšíriť ponuku poisťovacích služieb a exportných úverov a záruk do prioritných krajín, a to aj s vyšším stupňom rizika,
- b) zlepšiť podmienky pre poskytovanie strednodobých a dlhodobých úverov pre financovanie vývozu so štátnou podporou,
- c) vytvoriť systémové zázemie na efektívnejšiu podporu MSP, ktoré sa javia ako veľmi perspektívne, pokiaľ ide o ich vnútorný potenciál ďalšieho rastu.

Vzhlľadom na dominantné postavenie krajín EÚ v oblasti smerovania slovenského vývozu bude zachovaná súčasná podpora aj na trhy EÚ, avšak výraznejšie sa EXIMBANKA SR zameria na podporu vývozu na trhy mimoeurópskych teritórií, v rámci ktorých sú vyšpecifikované konkrétne krajiny prednostného záujmu, ktoré sú rozdelené do 2 skupín nasledovne:

1. skupina: Srbsko, Bosna a Hercegovina, Macedónsko, Turecko, Vietnam, Indonézia, Kuba, Egypt, India, Juhoafrická republika, Keňa, Ruská federácia, Ukrajina, Bielorusko, Gruzínsko, Azerbajdžan, Kazachstan, Tadžikistan, Turkmenistan, Uzbekistan, Chile, Brazília, Čína.

2. skupina: Pakistan, Argentína, Irak, Spojené arabské emiráty, Arménsko, Líbya.

Vyššie uvedené rozdelenie krajín vychádza z očakávanej dôležitosti na základe výsledku analýzy faktorov, ktoré zahŕňajú o. i.

- selekciu regiónov v rámci globálnej ekonomiky, ktoré sa javia ako najefektívnejšie a najpravdepodobnejšie pre rozvoj slovenského exportu s podporou EXIMBANKY SR
- vyhodnotenie konkrétnych záujmov slovenských exportérov,
- aktuálne zámery a záujmy štátu.

Zoznam krajín prednostného záujmu bude v prípade potreby aktualizovaný v nadväznosti na vývoj situácie v slovenskom a celosvetovom meradle a v súvislosti s vyššie uvedenými faktormi. V strednodobom horizonte bude teritoriálne zameranie vo zvýšenej miere koordinované so zameraním ostatných nástrojov podpory exportu.

Produktové zameranie finančnej podpory exportu

EXIMBANKA SR ponúkne svojim klientom také portfólio podporných produktov, ktoré bude nielen konzistentné s tým, ktoré majú k dispozícii exportéri z ostatných krajín EÚ, ale ktoré bude v niektorých prípadoch ušité na mieru ich teritoriálnym a produktovým exportným záujmom a to predovšetkým:

1. projektové financovanie,
2. financovanie a poisťovanie vývozu investičných celkov,
3. štruktúrované kofinancovanie v spolupráci s komerčnými bankami alebo inými agentúrami a inštitúciami podporujúcich vývoz a investície,
4. špecializované poisťovanie,
5. nové formy podpory MSP a zvýšenie ingerencie ich činnosti na medzinárodných trhoch, príprave spoločných podnikov alebo iných foriem kooperácie.

EXIMBANKA SR zmení systém komunikácie so slovenskými vývozcami, ktorí budú cielene oslovení a orientovaní na aktivity v perspektívnych teritóriách. To vyžaduje výrazne zlepšiť tok informácií o dianí a vývoji v oblastiach zvýšeného záujmu. Za týmto účelom EXIMBANKA SR zintenzivní, resp. bude hľadať širšie možnosti spolupráce s MZVaEZ SR (ekonomická diplomacia, honorárni konzuli), MH SR, SZRB, SARIO, SOPK, priemyselné zväzy, atď.

Dôležitým prvkom strategických zámerov je pozícia MSP, ktoré predstavujú nevyužitý potenciál z pohľadu exportnej výkonnosti SR. Ak by však mala byť táto skupina firmami preferovaná, bude potrebné rozvinúť inštitucionálne zázemie ich podpory. Slovenská ekonomika a jej štruktúra je z pohľadu EXIMBANKY SR charakteristická:

1. veľkým počtom nadnárodných spoločností, ktoré v princípe produkty a podporu zo strany EXIMBANKY SR nepotrebnú,
2. veľkou skupinou domácich MSP, ktoré sú prevažne regionálne orientované a nemajú dostatočné exportné ambície a finančnú silu ani skúsenosti na to, aby sa presadili na zahraničných trhoch a to najmä na tretích a rizikových trhoch,
3. relatívne nepočetnou skupinou stredne veľkých a veľkých domácich firiem, ktoré sú schopné vyvíjať investičné celky väčšieho rozsahu.

EXIMBANKA SR bude diverzifikovať svoju podporu medzi skupinu veľkých, resp. stredne veľkých podnikov na jednej strane a skupinu MSP na strane druhej. EXIMBANKA SR si uvedomuje nevyhnutnosť podpory veľkých podnikov, pre ktoré MSP predstavujú významnú subdodávateľskú bázu a podporou veľkých podnikov v ich exportných aktivitách nepriamo podporuje i MSP. Osobitná podpora exportných činností MSP bude realizovaná aj s ohľadom na to, že tieto subjekty zamestnávajú veľký počet zamestnancov, a tým podporujú zamestnanosť sú flexibilnejšie a rýchlo reagujú na zmeny vo vonkajšom spotrebiteľskom dopyte. Podpora uvedeného segmentu z dôvodu nižšieho vlastného majetkového krytia financovania, by sa mohla kombinovať aj s inými podpornými fondmi štátu alebo EÚ.

EXIMBANKA SR vníma potenciál v stredne veľkých a veľkých firmách, ktorým by sa mala venovať z hľadiska formy a podpory osobitná pozornosť. V ekonomike SR vo väčšej miere absentuje práve skupina stredne veľkých firiem, ktoré by boli schopné vyvíjať investičné celky väčšieho rozsahu, avšak majú potenciál zapájať sa do medzinárodných dodávateľských konzorcií. Zvyšovanie konkurencieschopnosti je jedinou cestou ako ďalej rozvíjať ekonomiku Slovenska. Kľúčovým predpokladom je podpora všetkých typov podnikov, aby boli konkurencieschopné na zahraničných trhoch najmä čo sa týka kvality a servisu poskytovaných produktov a služieb. Veľké podniky pôsobia najmä v tradičných a najdôležitejších oblastiach slovenského hospodárstva (v hutníctve, strojárstve, energetike, chemickom, automobilovom a elektrotechnickom priemysle). Veľké podniky majú významný podiel na zamestnanosti, najväčší podiel na objeme vývozov a najväčšiu teritoriálnu diverzifikáciu vývozu s perspektívou prieniku na nové, rizikové trhy mimo EÚ, čím nepriamo otvárajú možnosť vstupu na nové teritória aj pre segment MSP. EXIMBANKA SR bude prostredníctvom bankových a poisťovacích produktov rozširovať podporu investičných celkov a obnovu technologického vybavenia. Celkový rozsah a možnosti pôsobenia EXIMBANKY SR sú v zásadnej miere ovplyvnené objemom finančných zdrojov, ktoré má k dispozícii pre svoje aktivity pri podpore slovenských vývozcov.

Napriek skutočnosti, že sa SZRB cielene nezameriava na podporu exportu, viaceré ňou poskytované nástroje smerované na podporu MSP môžu byť aplikované v rámci proexportných schém. SZRB poskytuje o. i. úvery na realizáciu podnikateľských zámerov na území Slovenskej republiky s portfóliovou zárukou prvej straty v rámci iniciatívy JEREMIE – Spoločné európske zdroje pre mikro až stredné podniky. Projekt je podporovaný z Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast, spolufinancovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.

A.1.2 Fiškálne nástroje

Fiškálne nástroje predstavujú skupinu špecifických nástrojov s potenciálnym vplyvom na zvyšovanie exportnej výkonnosti v súlade s pravidlami štátnej pomoci a rozvojovej spolupráce. Stratégia VEV zaraďuje do tejto skupiny nástroje financované zo zdrojov EÚ (tzv. štrukturálne nástroje) a nástroje spadajúce pod programy rozvojovej pomoci – zapájanie slovenských spoločností do projektov financovaných Európskou bankou pre obnovu a rozvoj (EBOR) prostredníctvom Fondu technickej spolupráce SR a EBOR, ako aj zapájanie slovenských podnikateľských subjektov do projektov rozvojovej spolupráce v súlade s prijatou koncepciou MZVaEZ SR.

Štrukturálne nástroje v podmienkach aplikácie v súlade s predkladanou stratégiou slúžia na zvýšenie konkurencieschopnosti prostredníctvom podpory prezentácie konzorcií MSP, odvetví (klastrov), ako aj prezentácie na veľtrhoch a výstavách v zahraničí v súlade so stanovenými teritoriálnymi prioritami. Vzhľadom na prioritné zameranie EÚ je táto skupina proexportných nástrojov zameraná najmä na MSP.

V rámci navrhovaného Operačného programu výskum a inovácie pre obdobie 2014 – 2020 sa uvažuje o podpore aktivít zameraných na internacionalizáciu MSP, čím sa má naplniť Tematický cieľ 3 „Zvýšenie konkurencieschopnosti MSP“ prostredníctvom investičnej priority: „Vývoj a uplatňovanie nových obchodných modelov MSP, najmä v rámci internacionalizácie“. Špecifickým cieľom investičnej priority je podpora internacionalizácie MSP a vytváranie nových obchodných modelov.

Aktivity v rámci špecifického cieľa budú zamerané na vytvorenie komplexného systému podpory internacionalizácie MSP. Navrhnuté nástroje sú komplementárne s už existujúcimi nástrojmi (medzinárodná sieť na podporu podnikania – EEN) a spolu vytvoria ucelený rámec podpory prieniku slovenských MSP na zahraničné trhy so zreteľom aj na trhy krajín mimo EÚ. Práve rýchlorastúce trhy mimo spoločného EÚ trhu predstavujú pre MSP značnú výzvu z hľadiska vytvárania partnerstiev a zvyšovania ich exportu. Expanzia na nové trhy znamená menšiu závislosť na zmenách domáceho trhu a zvýšenie tržieb MSP. Opatrenia zahŕňajú poradenstvo a podporu pri realizácii zahraničnej expanzie MSP, vytvárania partnerstiev, podporu exportu a pod. Ďalšie navrhované opatrenia sú zamerané na vytvorenie podmienok na prezentáciu výrobkov, podnikov a odvetví na globálnom trhu a stimuláciu medzinárodnej spolupráce podnikov, ako aj na tvorbu nových obchodných modelov kreatívneho priemyslu. Zvýšená miera podpory by mala byť nasmerovaná predovšetkým na MSP, ktoré sa snažia zlepšiť svoju environmentálnu výkonnosť, prípadne svoj environmentálny profil. Konkretizácia špecifických nástrojov bude upresnená po schválení konečnej podoby Operačného programu výskum a inovácie pre obdobie 2014 – 2020.

Oficiálna rozvojová pomoc (ODA): Vo vzťahu k programom rozvojovej pomoci vláda SR vo svojom programovom vyhlásení prijala záväzok podporiť zvýšenie efektívnosti, pružnosti a transparentnosti poskytovania ODA tak, aby dosiahla súčinnosť pri podpore ekonomických aktivít SR. Zámerom je hľadanie synergie medzi rozvojovými cieľmi ODA a podnikateľskými cieľmi slovenských firiem (vrátane MSP) v rozvojových krajinách. Dôležitou podmienkou podpory rozvojových aktivít slovenských subjektov v rámci ODA je posilniť sociálny a ekonomický rozvoj miestneho obyvateľstva prijímajúcich štátov, čím je definovaný rámec možností zapájania podnikateľov do programov rozvojovej spolupráce. V záujme podpory zapájania podnikateľských subjektov do ODA schválilo MZVaEZ SR **Koncepciu zapájania podnikateľských subjektov do rozvojovej spolupráce**. Teritoriálne a sektorové priority budú definované v **Strednodobej stratégii ODA na roky 2014 - 2018** do konca roka 2013. MZVaEZ SR zároveň pristúpilo k vytvoreniu **Platformy podnikateľských subjektov aktívnych v rozvojových krajinách** ako fóra pre zefektívnenie fungovania systému rozvojovej pomoci.

Pre intenzívnejšie zapájanie slovenských podnikateľských subjektov do ODA je dôležité tiež **zapájanie sa do projektov financovaných z rozvojových nástrojov EÚ**, najmä nástroja pre rozvojovú spoluprácu s rozvojovými krajinami (DCI) a Európskeho rozvojového fondu (EDF), ako aj nástroja na predvstupovú pomoc (IPA) a nástroja Európskeho susedstva a partnerstva (ENPI), prípadne využitie nástroja EÚ pre spoluprácu s rozvinutými krajinami (ICI). V záujme využitia potenciálu zapájania sa do projektov ODA pod záštitou EÚ sa MZVaEZ SR zameria na zvýšenie miery informovanosti podnikateľskej verejnosti o uvedených rozvojových nástrojoch a zároveň podnikne nevyhnutné kroky k zjednodušeniu prístupu slovenských firiem k rozvojovým nástrojom a zdrojom medzinárodných organizácií vrátane EÚ.

Fond technickej spolupráce SR a EBOR je nástrojom podpory činnosti slovenských poradenských spoločností a konzultantov v rozvojových krajinách s cieľom ponúkať a uplatniť svoje skúsenosti a know-how. Tento fond teritoriálne pokrýva prijímajúce krajiny EBOR v oblastiach:

- východná Európa a stredná Ázia: Albánsko, Arménsko, Azerbajdžan, Bielorusko, Bosna a Hercegovina, Gruzínsko, Kazachstan, Kirgizsko, Kosovo², Macedónsko, Moldavsko, Mongolsko, Čierna Hora, Srbsko, Tadžikistan, Turecko, Turkménsko, Ukrajina a Uzbekistan
- južné a východné Stredozemie: Egypt, Jordánsko, Maroko a Tunisko.

Účelom fondu je financovať poradenské služby (advisory services) a technickú spoluprácu (technical cooperation) pre projekty, ktoré EBOR v rámci svojho mandátu financuje, resp. má financovať v prijímajúcich krajinách a v potenciálnych prijímajúcich krajinách na základne úspešného výberového konania. Podpora sa zameria predovšetkým na rozšírenie počtu slovenských poradenských spoločností na zoznamy preferovaných dodávateľov (short-listy) EBOR podľa sektorov, resp. oblastí, v ktorých EBOR vykonáva svoju činnosť.

²Toto označenie nijakým spôsobom neprejudikuje pozíciu voči statusu a je v súlade s rezolúciou Bezpečnostnej rady OSN 1244/99 a stanoviskom Medzinárodného súdneho dvora ohľadom vyhlásenia nezávislosti Kosova.

A.1.3 Funkčné nástroje

Funkčné nástroje zahŕňajú široké spektrum služieb exportérom plniacich základnú funkciu zefektívnenia prenosu včasných a presných informácií relevantných pre vývozcov ako subjekty, pre úspešnú realizáciu exportnej operácie ako podnikateľského procesu (informačné, analytické, propagačné, kooperačné nástroje) a pre rozvoj vlastných kapacít manažmentu toku exportne relevantných informácií (poradenské a vzdelávacie nástroje). Ako také **predstavujú nadstavbu hospodárskych nástrojov smerujúcich k zvýšeniu konkurenčnej výhody z pozície priemyselnej, štrukturálnej, investičnej a inovačnej politiky**, ktorých zameranie je predmetom iných strategických dokumentov.

Základným krátkodobým zámerom stratégie vo vzťahu k funkčným nástrojom podpory exportu je zefektívnenie systému zberu, vyhodnocovania a distribúcie informácií, ktoré uľahčujú alebo posilňujú realizáciu zahraničnoobchodných operácií, ako aj rozvoj národných personálnych kapacít, ktoré zahŕňajú jednak odborníkov štátnej a verejnej správy zabezpečujúcich fungovanie podporného systému a jednak zodpovedných manažérov podnikateľských subjektov zabezpečujúcich realizáciu zahraničnoobchodných operácií.

Zvýšenie efektívnosti informačnej podpory exportu bude dosiahnuté vytvorením **integrovaného informačného systému**, ktorý bude prepájať všetky relevantné informácie o podporných službách pre exportérov, ako aj informácie o zahraničných trhoch (o. i. teritoriálne informácie, sektorové analýzy, informácie o plánoch rozvoja krajín, zameraní rozvojových projektov medzinárodných organizácií, odporúčaných veľtrhoch a výstavách, tendroch, podnikateľských kontaktoch a i.). Môže ho spravovať SARIO, ktoré zabezpečí transfer týchto informácií na podnikateľské zväzy a združenia. MZVaEZ SR zabezpečí jednotné, transparentné a operatívne verejné zdieľanie ekonomických informácií zo zahraničných trhov podľa potrieb podnikateľskej verejnosti.

Významným inštitucionálnym komunikačným kanálom s podnikateľskou verejnosťou sú regionálne komory SOPK (RK SOPK). MZVaEZ SR, MH SR, SARIO a SACR podporia RK SOPK pri obnove pravidelných (teritoriálne zameraných) **konzultačných dní pre podnikateľskú verejnosť** s účasťou zamestnancov zahraničnej služby.

Zber dopytov a ponúk, vrátane informácií o potenciálnych zahraničných partneroch a domácich exportéroch je predmetom záujmu viacerých v súčasnosti fungujúcich databáz a portálov. Zainteresované subjekty vytvoria integrovaný informačný systém podpory exportu, ktorého súčasťou bude aj jednotný portál kooperačných príležitostí.

Medzi **propagačné nástroje** (ale aj iniciačné nástroje exportu a investícií) môžeme zaradiť predovšetkým investičné a obchodné misie SARIO, resp. SOPK, oficiálne prezentácie SR na veľtrhoch a výstavách v gescii MH SR, MDVaRR SR (v oblasti aktívneho cestovného ruchu) a MPaRV SR (v oblasti podpory exportu poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov), ktoré budú definované v kontexte potrieb a priorít podnikateľských zväzov, s ktorými rezorty dlhodobo spolupracujú. Ich teritoriálne zameranie bude upravené v súlade s predkladanou stratégiou VEV a s teritoriálnym zameraním **kooperačných nástrojov**, ktoré zahŕňajú medzivládne a zmiešané komisie, zahraničné pracovné cesty najvyšších predstaviteľov štátu, zahraničné pracovné cesty predstaviteľov hospodárskych rezortov, podnikateľské misie SOPK a SARIO, sourcingové podujatia SARIO a prezentácie nákupcov medzinárodných organizácií smerujúce k zapojeniu slovenských podnikov do dodávateľských schém služieb a spotrebného tovaru. V prípade MSP bude využitý tiež potenciál, ktorý ponúka sieť Enterprise Europe Network (EEN).

Prostredníctvom siete EEN je poskytované poradenstvo a podpora MSP v rôznych otázkach podnikania – konzultácie o všetkých záležitostiach súvisiacich s pôsobením MSP na vnútornom trhu EÚ, vydávanie publikácií, organizovanie podujatí (školenia, workshopy, informačné a konzultačné dni, tréningy pre podnikateľov na témy zahŕňajúce o. i. podnikanie na vnútornom trhu EÚ, podnikanie v tretích krajinách, európske záležitosti a politiky, legislatíva, zdroje financovania, zvyšovanie konkurencieschopnosti, online marketing, ako hľadať obchodných partnerov, štandardizácia, posudzovanie zhody, CE značenie, IPR, BOZP, franchising, cezhraničné poskytovanie služieb, životné prostredie, medzinárodná spolupráca atď.). Dôležitou súčasťou podpory je webová stránka siete EEN (www.een.sk), ktorá obsahuje špecializované tematické sekcie a dokumenty, vrátane nástrojov na hľadanie obchodných a technologických partnerov prostredníctvom databáz, ktoré sú napojené na databázy ďalších 51 partnerov siete. Medzi nástroje siete EEN patrí napríklad databáza pre spoluprácu podnikateľov (*Business Cooperation Database obsahuje kooperačné profily firiem z celého sveta a umožňuje vyhľadávanie kooperačných partnerov vo viac ako 52 krajinách sveta*), databáza technologickej spolupráce (*Bulletin Board Services - nástroj na podporu prenosu inovácií medzi firmami, univerzitami a výskumnými inštitúciami*), tiež medzinárodné partnerské kooperačné podujatia (brokerage events) a medzinárodné podnikateľské misie.

Osobitná pozornosť musí byť v rámci funkčných nástrojov venovaná špecifickým potrebám stredne veľkých a veľkých exportérov, ktorí sú etablovaní na zahraničných trhoch. Postavenie veľkých (s vývozom viac ako 200 mil. eur) a stredne veľkých exportérov (50 - 200 mil. eur) je vo výraznej miere ovplyvňované zmluvnými obchodno-politickými opatreniami. Zainteresované subjekty vytvoria **nástroj na podporu veľkých exportných projektov** zameraný na potreby veľkých a stredne veľkých exportérov prostredníctvom integrovaného balíka funkčných a finančných nástrojov. Osobitná pozornosť bude predovšetkým zo strany MZVaEZ SR, MH SR, MF SR venovaná príležitostiam vyplývajúcim zo zamerania projektového a rozvojového financovania medzinárodných organizácií (EÚ, EBOR, EIB, NATO, Svetová banka a pod.), ktoré bude zohľadnené v teritoriálnom zameraní jednotlivých nástrojov a zahraničnej siete v programovom období 2014 - 2020. Za účelom propagácie možností zapájania sa slovenských subjektov do tendrov, resp. projektov medzinárodných finančných inštitúcií a medzinárodných organizácií bude vytvorené kontaktné miesto pre podnikateľský sektor Private Sector Liaison Officer (PSLO). Kontaktné miesta PSLO slúžia na podporu obchodnej a investičnej spolupráce medzi krajinami s využitím produktov a služieb medzinárodných finančných inštitúcií.

EBOR – podpora cezhraničnej spolupráce a investícií slovenského bankového sektora a slovenského podnikateľského prostredia, vrátane vývozcov, na trhu v iných prijímajúcich krajinách EBOR. EBOR je dlhodobým aktérom v oblasti financovania obchodu, hlavne prostredníctvom programu „Trade Facilitation Programme“. Postgraduálny operačný prístup (schválený Radou riaditeľov EBOR v septembri 2013) dáva mandát EBOR pomáhať investorom z gradujúcich krajín, vrátane SR, pri podnikaní v prijímajúcich krajinách EBOR.

Prostredníctvom vytvorenia informačného systému podpory vývozu integrujúceho personálne kapacity a informácie o podporných službách zefektívni štátna a verejná sféra poskytovanie **poradenských služieb** ako doplnok komerčnej ponuky konzultačných spoločností. V domácich podmienkach sú hlavnými poskytovateľmi poradenstva SOPK, MH SR, SARIO a NARMSP. V podmienkach priamej podpory na zahraničných trhoch je hlavným poskytovateľom poradenských podporných služieb sieť zastupiteľských úradov MZVaEZ SR (po ich vytvorení aj sieť zahraničných zastúpení SARIO).

Rozvoj odborných kapacít národného systému podpory exportu prostredníctvom kontinuálneho vzdelávania expertov v štátnej a verejnej službe, ako aj rozvoj odborných kapacít podnikateľského sektora je v rámci stratégie VEV vnímaný ako jeden z predpokladov úspešného zapájania sa SR do vonkajších ekonomických vzťahov. Špecializované **vzdelávacie služby** v oblasti zahraničného obchodu sú v súčasnosti poskytované ako v rámci Proexportnej akadémie SARIO, tak prostredníctvom RK SOPK a EXIMBANKOU SR. Uvedené organizácie zabezpečia koordináciu v príprave vzdelávacích programov pre exportérov. Súčasťou budovania odborných kapacít je aj proexportné vzdelávanie ekonomických diplomatov a ostatných diplomatických zamestnancov vrátane vedúcich zastupiteľských úradov v rámci diplomatickej akadémie MZVaEZ SR.

A.2 Zmluvné nástrojepodpory vývozu tovarov a služieb

Z pohľadu veľkých a stredne veľkých exportérov sú zmluvné nástroje upravujúce podmienky vstupu na zahraničné trhy rovnako významnými nástrojmi ako sú nástroje autonómne. Pri presadzovaní záujmov slovenských exportérov prostredníctvom zmluvných nástrojov je potrebné vziať do úvahy skutočnosť, že kompetencie v otázkach obchodnej politiky sú prenesené na EK.

V rámci spoločnej obchodnej politiky EÚ existujú viaceré multilaterálne nástroje podpory exportu zamerané na zvýšenie konkurencieschopnosti domáceho priemyslu a získanie lepšieho prístupu na trhy tretích krajín. Ide najmä o zjednodušenie obchodu mimo priestoru EÚ prostredníctvom dohôd o voľnom obchode (DVO) a využívania ďalších nástrojov vychádzajúcich z pravidiel WTO. Analýza dôsledkov a **aktívne presadzovanie národných záujmov v rámci procesov obchodnej liberalizácie (aj v podmienkach členstva v EÚ) je osobitne významné z pohľadu veľkých exportérov** a ich prostredníctvom aj z pohľadu podnikov, vrátane MSP, v rámci ich subdodávateľskej siete.

Z pohľadu spoločnej obchodnej politiky k najdôležitejším nástrojom zameraným na zvýšenie konkurencieschopnosti domáceho priemyslu a zjednodušenia obchodu patria:

1. Pokračovať v ďalšej liberalizácii a tvorbe pravidiel medzinárodného obchodu na pôde WTO v rámci prebiehajúceho kola mnohostranných obchodných rokovaní „Rozvojová agenda z Dohy“. Rokovania sú zamerané najmä na témy významné z pohľadu rozvojových a najmenej rozvinutých krajín WTO, ako uľahčovanie obchodu, či ustanovenia o špeciálnom zaobchádzaní pre uvedené krajiny.
2. Podieľať sa na príprave dvojstranných, či viacstranných dohôd EÚ o voľnom obchode (v súčasnosti sa rokuje s viacerými krajinami, ktoré z pohľadu exportu patria medzi strategických partnerov, ako sú Japonsko, USA, Kanada, India).
3. V centre záujmu SR je aj odstránenie netarifných prekážok v obchode, ktoré narúšajú prístup na trh tretích krajín a komplikujú možnosť vývozov zo SR. Ide najmä o krajiny ako Ukrajina, Ruská federácia, Čína, či Brazília a Argentína. Monitorovanie a informovanie o prekážkach v prístupe na trh v tretích krajinách sa uskutočňuje prostredníctvom elektronickej databázy EÚ o prekážkach obchodu v nečlenských krajinách EÚ (tzv. Databáza prístupu na trh - MADB). MADB je prístupná na internetovej stránke <http://madb.europa.eu> a je dôležitým informačným zdrojom pre exportérov do nečlenských krajín EÚ.

4. Využívať nástroje colnej politiky zamerané na zvýšenie konkurencieschopnosti výrobných podnikov EÚ. V rámci týchto aktivít sú schvaľované návrhy na zavedenie colných suspenzií (umožňuje dovoz určitého druhu tovaru do EÚ z tretích krajín so zníženou, a to najčastejšie až nulovou colnou sadzbou bez obmedzenia množstva) a otvorenie colných kvót (umožňuje dovoz určitého druhu tovaru do EÚ s preferenčnou colnou sadzbou v stanovenom obmedzenom množstve).
5. Využívať v aktívnej miere nástroje na ochranu domácich výrobcov (TDIs) ako sú anti-dumping, anti-subsencie a ochranné opatrenia, ktoré umožňujú chrániť domácich výrobcov pred nekalou hospodárskou súťažou, pred nadmernými, či subvencovanými dovozmi. Pri príprave národných pozícií SR v oblasti TDIs sú prioritne zohľadňované záujmy domácich výrobcov. Len v roku 2012 bolo na pôde EÚ prezentovaných 54 národných pozícií obhajujúcich záujmy SR vo viacerých sektoroch ako sú chemický, hutnícky, strojársky, či petrochemický priemysel.

Dohody o voľnom obchode

V oblasti podpory exportu sa zameriame najmä na presadzovanie národných záujmov pri uzatváraní nových dohôd EÚ o voľnom obchode a dohôd o ekonomickom partnerstve. Ide o významný a veľmi náročný program najmä preto, že tieto nové obchodné dohody prekračujú rámec dovozných colných sadzieb, ktorých význam sa znížil, a riešia regulačné prekážky spojené s tovarom, službami, investíciami, právami duševného vlastníctva, vládny obstarávaním, ochranou inovácií, udržateľným rozvojom (napr. dôstojná práca, pracovné normy a ochrana životného prostredia) a inými dôležitými otázkami. Prínosy sú ale významné. Za predpokladu, že tieto prebiehajúce rokovania budú úspešne ukončené:

- na približne polovicu vonkajšieho obchodu EÚ sa budú vzťahovať dohody o voľnom obchode;
- priemerná colná sadzba pre vývoz z EÚ by sa znížila o polovicu (približne na 1,7 %) a priemerná colná sadzba pre dovoz do EÚ takmer o pätinu (na 1,3 %)
- spoločne by tieto rôzne dohody o voľnom obchode ako súčasť budúceho príspevku obchodnej politiky k rastu pridali k HDP EÚ z dlhodobého hľadiska 0,5 %.³

Pri posudzovaní nových DVO a ekonomickom partnerstve EÚ budeme klásť **zvýšený dôraz na to, aby neboli poškodzované záujmy slovenských exportérov a aby nové DVO prispievali k zvýšeniu exportnej výkonnosti SR nielen v tradičných sektoroch (automobilový priemysel, spotrebná elektronika, hutnícky priemysel), ale aj v iných odvetviach s exportným potenciálom (energetika, služby, doprava, poľnohospodárstvo, potravinárstvo)**. Z tohto pohľadu sú významné ukončené rokovania o dohodách o voľnom obchode EÚ s Južnou Kóreou, Singapurom, ako aj DVO v rámci Východného partnerstva. V súčasnosti naďalej rokovania prebiehajú s Kanadou, Indiou, ázijskými krajinami ASEAN (Malajzia, Vietnam, Thajsko, Indonézia), zoskupením juhoamerických krajín MERCOSUR, krajinami Perzského zálivu (GCC), krajinami Afriky, Tichomorskej a Karibskej oblasti a začínajúce rokovania s Japonskom. Začiatkom roku 2013 sa podarilo dosiahnuť dohodu k návrhu na začatie rokovaní s USA o preferenčnej Dohode o transatlantickom obchodnom a investičnom partnerstve (Transatlantic Trade and Investment Partnership – TTIP), ktoré budú predstavovať začiatok nových transatlantických vzťahov medzi EÚ a USA. Úlohou MH SR je aktívne presadzovať záujmy slovenského priemyslu v rámci viacstranných a mnohostranných rokovaní o liberalizácii obchodu.

³Pracovný dokument Európskej komisie: „Obchod, rast a svetové záležitosti“

SR podporuje uzatváranie dohôd a aktívne presadzuje národné záujmy s dôrazom na kľúčové sektory národného hospodárstva, ku ktorým patrí automobilový sektor, elektrotechnika, strojárstvo, oceliárstvo a IT sektor. K hlavným prínosom DVO patrí:

- otvorenie nových trhov pre tovary a služby,
- zvýšenie investičných príležitostí a ochrana investícií,
- úspora finančných nákladov operátorov (exportérov) elimináciou takmer všetkých colných sadzieb a netarifných prekážok obchodu,
- urýchlenie obchodu uľahčením tranzitu a stanovením spoločných pravidiel (technické prekážky obchodu, sanitárne a fytosanitárne normy),
- zabezpečenie prístupu k surovinám a energetickým zdrojom,
- zvýšenie predvídateľnosti obchodného prostredia – napr. prijatím záväzkov v oblasti práv duševného vlastníctva, pravidiel konkurencieschopnosti a pod.,
- podpora udržateľného rozvoja posilnením spolupráce, transparentnosti a dialógu s partnermi o sociálnych a environmentálnych problematikách.

Uľahčovanie obchodu

Cieľom rokovaní o uľahčovaní obchodu je zjednodušiť a zefektívniť realizáciu medzinárodného obchodu, vrátane postupov pri colnom odbavovaní tovarov na dovoz, vývoz, či tranzit. Rokovania v rámci WTO sa z toho dôvodu sústreďujú na vyjasnenie a zlepšenie príslušných aspektov článkov GATT za účelom ďalšieho urýchlenia colného vybavovania tovaru, vrátane tovaru v tranzite. Rokovania sa zameriavajú na podporu technickej pomoci a podporu budovania kapacít v tejto oblasti, či na efektívnu spoluprácu medzi colnými a inými kompetentnými orgánmi. Základným cieľom je prijať novú dohodu WTO o uľahčovaní obchodu, vychádzajúc z článkov GATT týkajúcich sa slobody tranzitu, poplatkov a formalít pri dovoze a vývoze a uverejňovania a implementácie obchodných predpisov.

SR na rokovaníach orgánov WTO podporuje snahu vytvoriť multilaterálny rámec pravidiel o uľahčovaní obchodu založeného na princípoch WTO v súlade s harmonizáciou postupov vedúcich k zjednodušeniu celého systému pri uskutočňovaní obchodu, zahrňujúc zjednodušenie colných predpisov, prenos a spracovanie dokumentov, rýchlejšie odbavovanie na hraniciach a transparentnosť v colnom konaní.

A.3 Opatrenia na zabezpečenie stabilných dodávok strategických tovarov

Opatrenia s prienikom s predkladanou stratégiou smerujúce k zabezpečeniu stabilných dodávok strategických tovarov, ktorými sú predovšetkým energetické suroviny, a opatrenia na diverzifikáciu ich dodávok sú definované v Stratégií energetickej bezpečnosti SR následne:

1. Nepretržite aktualizovať výber vhodných dodávateľov čierneho uhlia.
2. Podporiť vybudovanie vodných ciest pre efektívnu dopravu uhlia.
3. Podporovať rozvoj vzájomných prepojení ropovodných sietí medzi krajinami EÚ s cieľom zvýšenia stability ekonomiky celej EÚ.
4. Nepretržite aktualizovať výber vhodných dodávateľov ropy a plne liberalizovať trh s ropou.
5. Zmluvne zabezpečiť možnosť dodávok ropy z Českej republiky, z Maďarska a Rakúska (po dobudovaní prepojenia) s cieľom krytia prípadných výpadkov v dodávkach ropy.

6. Monitorovať ponuku a dopyt plynu z hľadiska dlhodobých trendov a vytvárať podmienky pre dlhodobé zmluvy s dodávateľmi plynu mimo EÚ ako jedného z nástrojov bezpečnosti dodávok plynu.
7. Podporovať efektívnu a nákladovo prijateľnú diverzifikáciu zdrojov plynu a diverzifikáciu dopravných ciest plynu a za týmto účelom podporovať investície do infraštruktúry pre možnosť diverzifikácie dodávok plynu.
8. Vytvárať podmienky pre zapojenie sa SR do medzinárodných plynárenských projektov.

B. Proinvestičné nástroje

Za hlavný fiškálny nástroj podpory prílevu investícií možno označiť regionálnu investičnú pomoc, ktorá v rámci EÚ predstavuje prísne regulovaný a len dočasne povolený nástroj. Jeho hlavným účelom je stimulovanie investícií v menej rozvinutých regiónoch. Investičnú pomoc aktívne využívajú nielen nové členské štáty EÚ (vrátane SR), ale aj vyspelejšie európske krajiny. Investičná pomoc dokáže výrazne ovplyvniť rozhodnutia investorov o krajine a o konkrétnom regióne umiestnenia investície. V porovnaní s inými schémami verejnej pomoci je investičná pomoc pomerne rýchlym a efektívnym nástrojom rozvoja menej vyspelých regiónov. Podmienky poskytnutia investičnej pomoci a schvaľovací proces sú definované predovšetkým v zákone č. 561/2007 Z. z o investičnej pomoci v znení neskorších predpisov.

Poskytovanie investičnej pomoci na Slovensku má výrazne proexportný charakter, keďže prijímateľmi investičnej pomoci sú spravidla veľké spoločnosti, ktoré významnú časť objemu svojej výroby vyvážajú do zahraničia. Pokračovanie schémy investičnej pomoci tak má predpoklad v strednodobom i dlhodobom horizonte prispievať k zlepšovaniu pozitívnej obchodnej bilancie SR.

Vo vzťahu k existujúcim proinvestičným nástrojom, stratégia VEV kladie za prioritu predovšetkým efektívnejšie využívanie platných schém (hlavne regionálnej investičnej pomoci), ktoré už v súčasnosti poskytujú dostatočný rámec a priestor na fiškálne stimulovanie domácich a zahraničných investorov. **Hlavnými cieľmi stratégie VEV smerujúcimi k podpore prílevu exportne orientovaných investícií sú zjednodušenie prístupu k podpore, urýchlenie schvaľovacieho procesu a celkové zvýšenie transparentnosti rozhodovania o poskytovanej výške a štruktúre podpory.** Stratégia VEV považuje za rovnako dôležité aj stimulovanie investičnej aktivity už etablovaných investorov.

Pri poskytovaní investičnej pomoci pre významné zahraničné investície podniknú zodpovedné rezorty kroky k podpore zapájania domácich podnikateľov do subdodávateľských sietí investorov.

C. Nástroje podpory inovačnej spolupráce

V oblasti podpory rozvoja inovačnej spolupráce slovenských podnikateľských a výskumných subjektov so zahraničím sa zapája MZVaEZ SR do aktivít pre podporu inovácií a rozvoja technológií v zmysle rozšírených kompetencií rezortu podľa novely zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy.

MZVaEZ SR v súlade so stanovenými kompetenciami spolupracuje s ústrednými orgánmi štátnej správy, inštitúciami, agentúrami a podnikateľskou sférou pri efektívnom budovaní vedomostnej ekonomiky, koordinácii prípravy a implementácie strategických materiálov, zásadných opatrení a politík s nadrezortným rozmerom v oblasti vedomostnej ekonomiky a presadzovaní produktov a služieb s vysokou pridanou hodnotou, využívajúc aj sieť ZÚ SR v zahraničí a ekonomických diplomatov. Na základe rozšírených kompetencií MZVaEZ SR bolo pôsobenie rezortu v tejto oblasti systémovo riešené vytvorením funkcie veľvyslanca s osobitným poslaním pre vedu a inovácie MZVaEZ SR a jeho účasťou v Rade vlády SR pre vedu, techniku a inovácie SR.

V efektívnom prepojení pôsobenia Rady vlády SR pre vedu, techniku a inovácie a Rady vlády SR na podporu exportu a investícií s cieľom presadenia výstupov a výsledkov vedy, výskumu a inovácií na zahraničných trhoch vidíme priestor v pôsobení proexportnej politiky v rámci stratégie vonkajších ekonomických vzťahov. MZVaEZ SR, MŠVVaŠ SR, MH SR, MPaRV SR, Ministerstvo životného prostredia SR a výskumné inštitúcie v oblasti životného prostredia budú spolupracovať so splnomocnencom vlády SR pre vedomostnú ekonomiku a partnermi z akademickej a podnikateľskej sféry s cieľom sprostredkovať medzinárodnú spoluprácu v oblasti vedy, výskumu a inovácií, posilniť propagáciu výsledkov a kapacít slovenskej vedy a výskumu, ako aj dosiahnutých výsledkov v oblasti inovácií v zahraničí a zapájanie slovenských vedecko-výskumných kapacít do programov a projektov v zahraničí. Pri plnení cieľov v oblasti inovačnej spolupráce so zahraničím sa bude MZVaEZ SR spolupodieľať predovšetkým na nasledovných úlohách:

1. vyhľadávať možnosti a podporovať rozpracované projekty v rámci inovačnej politiky a presadzovať aktívnejšie zapojenie SR do medzinárodného transferu moderných technológií a podpory exportu inovačných produktov a služieb na zahraničných trhoch,
2. podporovať vedecké, výskumné a inovačné aktivity slovenských podnikateľských subjektov pri ich vstupe na zahraničné trhy a presadzovanie ich záujmov na týchto trhoch prostredníctvom siete ZÚ SR,
3. podporovať program rozvoja start-up a spin-off firiem a presadzovať uplatnenie výsledkov inovačných aktivít v zahraničí,
4. sprostredkovať medzinárodnú spoluprácu medzi slovenskými výskumnými a vývojovými tímami a MSP a ich partnermi v iných vyspelých krajinách, hlavne tam, kde existuje potenciál pre komerčné využitie (inovačné konferencie, semináre, workshopy, okrúhle stoly),
5. podporovať aktivity zahraničných investorov so záujmom o podnikanie na slovenskom trhu v oblasti vedy, výskumu, inovácií a transferu technológií,
6. podieľať sa na vytvorení Styčnej kancelárie SR pre výskum a vývoj v Bruseli,
7. zvyšovať úroveň propagácie dosiahnutých výsledkov slovenskej vedy, výskumu a inovácií v zahraničí s cieľom zabezpečenia zvýšenia prílevu PZI s vysokou pridanou hodnotou pri súčasnom zapojení do spolupráce tuzemských vedecko-výskumných pracovísk a inovatívnych spoločností.

Uvedené aktivity sú úzko previazané s cieľmi stanovenými v Stratégii výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR.

D. Nástroje jednotnej prezentácie SR v zahraničí

Jednotná prezentácia Slovenskej republiky v zahraničí predstavuje koncepčne riadený proces zameraný na spoločné plánovanie a maximálnu synergiu konkrétnych prezentačných aktivít subjektov štátnej správy v zahraničí, realizovaných v súlade so stratégiou značky Slovensko. **Z pohľadu vonkajších ekonomických vzťahov, úspešnosť akýchkoľvek aktivít na realizáciu ekonomických záujmov Slovenska smerom k zahraničiu závisí od jeho vnímania vo svete, jeho dobrého mena, a teda od prezentačnej podpory, ktorú Slovensko bude realizovať.**

Pod slovným spojením „jednotná prezentácia“ sa rozumie **koordinovaná medzirezortná spolupráca** na prioritných projektoch tak v politickej, kultúrnej, ako aj ekonomickej oblasti (zahraničný obchod, podpora prílevu zahraničných investícií, cestovný ruch a medzinárodná ekonomická spolupráca), v rámci kompetencií jednotlivých subjektov štátnej správy podieľajúcich sa na prezentácii SR v zahraničí. Ide teda predovšetkým o „zjednotenie“ ľudského potenciálu, skúseností, know how, finančných možností, ale aj konkrétnych komunikačných posolstiev, ktorými sa chce Slovensko prezentovať svetu.

Nástrojmi jednotnej prezentácie SR v zahraničí v zmysle prijatej stratégie MZVaEZ SR, ktoré je ich koordinátorom a inštitucionálnym nositeľom, sú funkčné a finančné nástroje podľa nasledujúceho prehľadu.

Tabuľka 3: Nástroje jednotnej prezentácie SR v zahraničí

Funkčné nástroje	Koordinačné nástroje	Rozhodnutia pracovnej skupiny pre koordinovanú prezentáciu Slovenska (odborná platforma pre medzirezortnú koordináciu aktivít prezentujúcich SR v zahraničí)
	Výkonné nástroje	Prezentačné aktivity v zahraničí a ich koordinácia
Finančné nástroje	Rozpočtové nástroje	Financovanie opatrení a aktivít v rámci jednotnej prezentácie Slovenska v zahraničí
	Synergické nástroje	Model spolupráce a financovania vybraných konkrétnych projektov prostredníctvom synergie existujúcich finančných zdrojov zainteresovaných rezortov a inštitúcií

Pri implementácii nástrojov MZVaEZ SR úzko spolupracuje s MH SR, Ministerstvom kultúry SR, MDVaRR SR, MŠVVaŠ SR, MPaRV SR, SARIO, SACR a Slovenským olympijským výborom. V rámci okruhu aktivít jednotnej prezentácie Slovenska v zahraničí so vzťahom k zvyšovaniu povedomia o SR, jej hospodárstve a exportných kapacitách bude o. i. využitý potenciál EXPO v Miláne v roku 2015 a predsedníctvo SR v EÚ v roku 2016.

8. Hodnotenie a kontrolné mechanizmy implementácie stratégie

Pre účely kontroly implementácie stratégie VEV 2014 - 2020 bude vytvorený monitorovací orgán pod záštitou rady, ako aj mechanizmy priebežného hodnotenia formou:

- informácie o plnení cieľov stratégie podľa kalendárnych rokov do konca júna nasledujúceho roku (prvá informácia v júni 2015),
- súhrnnej analytickej správy uprostred programového obdobia, ktorou bude Biela kniha proexportnej politiky v roku 2017,
- súhrnnej analytickej správy na konci programového obdobia.

Na kontrolu plnenia cieľov stratégie VEV rada vytvorí monitorovací výbor zložený z predstaviteľov ústredných orgánov štátnej správy, ktoré sú zodpovedné za tvorbu a implementáciu stratégie VEV na základe uznesenia vlády č. 708 z 19.12.2012 a záverov rady z 25. 3. 2013, ktorými sú o. i. (v zastúpení príslušnými odbornými útvarmi): MH SR, MZVaEZ SR, MF SR, MPaRV SR, MDVaRR SR a MŠVVaŠ SR.

Na činnosti monitorovacieho výboru sa budú aktívne zúčastňovať aj predstavitelia EXIMBANKY SR, SARIO a SACR. SARIO a EXIMBANKA SR zabezpečia v prípade podporených exportných projektov systém distribúcie spätnej väzby od podnikateľov k ostatným členom monitorovacieho výboru pre účely skvalitnenia systému podpory.

Informačné a hodnotiace materiály spracované monitorovacím výborom budú predložené na diskusiu za účasti odbornej a podnikateľskej verejnosti pod záštitou rady. **Ročný mechanizmus monitorovania** pozostáva z informácie o plnení cieľov stratégie, ktorý spracuje gestorský útvar MH SR v spolupráci s členmi monitorovacieho výboru do konca júna nasledujúceho roku. **Biela kniha proexportnej politiky 2017** predstavuje analytické vyhodnotenie implementácie predkladanej stratégie VEV v polovici programového obdobia vzhľadom na dlhý časový horizont implementácie stratégie VEV 2014 - 2020. Načasovanie bielej knihy zohľadňuje okrem dĺžky programového obdobia tiež účasť SR na EXPO 2015 v Miláne a predsedníctvo SR v rade EÚ v roku 2016, ktoré sú významnou súčasťou ekonomickej prezentácie SR v zahraničí počas obdobia uplatňovania predkladanej stratégie VEV, ako aj začiatok ďalšieho riadneho volebného obdobia, v rámci ktorého stratégia VEV predpokladá nové impulzy vyplývajúce z programového vyhlásenia vlády. Biela kniha zároveň vytvorí priestor na úpravu cieľov a adaptáciu nástrojov do konca programového obdobia, osobitne v prípade štrukturálnych nástrojov financovaných zo zdrojov EÚ. V roku 2020 stratégia VEV predpokladá vypracovanie **Hodnotiacej správy za celé sledované obdobie**, ktorá bude tvoriť východiskový materiál pre spracovanie programovo nadväzujúcej stratégie v oblasti vonkajších ekonomických vzťahov, proexportnej politiky SR po roku 2020.

9. Zdroje stratégie

Zdroje stratégie VEV zahŕňajú zdroje financovania a personálne zdroje. Podpora exportu a investícií ako hlavná zložka predkladanej stratégie VEV nemá vlastnú rozpočtovú kapitolu. Stratégia VEV disponuje zdrojmi podpory exportu a investícií v rámci rozpočtových kapitol MZVaEZ SR, MH SR, MDVaRR SR, MPaRV SR a v rámci obchodných fondov EXIMBANKY SR. Pre zefektívnenie fungovania systému podpory exportu a investícií nie je potrebné navýšenie zdrojov, keďže skvalitnenie systému služieb exportérom a investorom (osobitne v prípade funkčných nástrojov podpory) je možné realizovať formou práce v mzde. Rovnako stratégia VEV predpokladá zvýšenie efektívnosti podporného systému prostredníctvom zvýšenia miery koordinácie pridelovania prostriedkov na jednotlivé aktivity pod záštitou rady pri zachovaní rozpočtovej autonómnosti jednotlivých členov rady.

Pri zohľadnení významu zahraničného obchodu v ekonomike SR a potrebu úspešnej implementácie zámerov predkladanej stratégie VEV je potrebné v nadväznosti na konsolidáciu verejných prostriedkov zabezpečiť v prípade výrazného oživenia ekonomiky v druhej polovici programového obdobia alokáciu vyšších zdrojov na jednotlivé aktivity, osobitne rozvoj inštitucionálnej infraštruktúry a obchodných fondov EXIMBANKY SR.

V oblasti personálnych zdrojov je potrebné zabezpečiť ich kontinuálne vzdelávanie vzhľadom na potrebu rozvoja kapacít znalostí relevantných pre budovanie väzieb štátnej a verejnej správy s podnikateľskou sférou, vrátane personálneho rozvoja zahraničnej služby ako hlavného inštitucionálneho prvku podpory exportu, investícií a inovácií v zahraničí.

Súčasný stav zahraničného obchodu Slovenskej republiky

Obrat zahraničného obchodu SR, vypočítaný ako súčet vývozu a dovozu tovarov, v roku 2012 predstavoval 122,06 mld. eur. Pri hrubom domácom produkte vo výške 71,46 mld. eur dosahuje otvorenosť ekonomiky 170 %. To robí zo SR jeden z desiatich najotvorenejších štátov sveta. Objem zahraničného obchodu sa od roku 2004 zdvojnásobil. Od roku 2009 je saldo zahraničného obchodu s tovarmi každoročne aktívne, pričom rozdiel medzi vývozom a dovozom sa zvyšuje. V roku 2012 dosiahol vývoz 62,83 mld. eur a dovoz 59,22 mld. eur, s aktívnym saldom 3,61 mld. eur. Údaje za prvý polrok 2013 ukazujú pokračovanie v tomto trende.

Tabuľka 1: Vývoj zahraničného obchodu Slovenskej republiky 2006 - 2012

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
<i>Import</i>	43 453,6	48 075,9	50 280,1	38 775,1	47 493,6	55 767,6	59 223,8
<i>Export</i>	40 891,5	47 351,0	49 522,3	39 721,2	48 272,1	56 783,2	62 833,0
<i>Saldo</i>	-2 562,0	-725,0	-757,8	946,1	778,5	1 015,6	3 609,2

Prameň: Štatistický úrad SR.

Objem zahraničného obchodu SR je zaťažený štandardnou sezónnou zložkou s vrcholom na prelome októbra a novembra a dvomi dnami v mesiacoch december - február a júl - august. Najväčšie pozitívne saldo je v mesiaci október a najnižšie spravidla v decembri. Posledné pasívne saldo zaznamenala SR v decembri 2011.

Komoditná štruktúra zahraničného obchodu

Dominantnými súčasťami slovenského vývozu sú podľa harmonizovaného systému triedy *XVI. Stroje, prístroje, el. zariadenia* s podielom 31,9 % na celkovom vývoze v roku 2011 a *XVII. Vozidlá, lietadlá, plavidlá a dopravné zariadenia* s podielom 21,9 %. Vývoz strojov, prístrojov a elektrických zariadení zaznamenal významný nárast, keď ich podiel v roku 2001 bol 18,7 %. Kulminoval v roku 2009 na úrovni 35,4 %. Vývoz dopravných prostriedkov si dlhodobo udržiava stabilný podiel na celkovom vývoze v rozpätí 20 % - 25 %.

Z hľadiska konkrétnych položiek harmonizovaného systému sú najvyvážanejšími položkami osobné automobily (14,8 %), monitory, projektory a televízne prijímače (9,6 %), ropné oleje nie surové (4,9 %), časti, súčasti a príslušenstvo motorových vozidiel (3,8 %), telefónne súpravy (2,3 %), drôty a káble (2,0 %), karosérie motorových vozidiel (1,9 %) a nové pneumatiky (1,7 %). Tieto položky sú na čele slovenského vývozu dlhodobo a ani predbežné údaje o zložení zahraničného obchodu SR za rok 2012 nepoukazujú na žiadnu významnú zmenu.

V komoditnej štruktúre dovozu SR sú na prvých miestach triedy *XVI. Stroje, prístroje, el. zariadenia* s podielom 29,0 % na celkovom dovoze v roku 2011, *V. Nerastné výrobky* (15,7 %) a *XVII. Vozidlá, lietadlá, plavidlá a dopravné zariadenia* (11,8 %). Ich podiel od roku 2001 je pomerne stabilný a neprechádza výraznými zmenami.

Z hľadiska konkrétnych položiek harmonizovaného systému sú najviac dovážanými položkami časti, súčasti a príslušenstvo motorových vozidiel (7,8 %), ropné oleje (6,0 %), ropné plyny a iné plynné uhľovodíky (4,6 %), časti a súčasti monitorov, projektorov, televíznych a iných prijímačov (3,2 %), telefónne súpravy (2,7 %), lieky (2,3 %) a osobné automobily (2,1 %).

Podobné zloženie komoditnej štruktúry slovenského vývozu aj dovozu svedčí o vysokom podiele vnútroodvetvového obchodu na celkovom obchode SR, vysokom stupni zapojenia krajiny do medzinárodnej deľby práce a je typické pre celý stredoeurópsky región.

Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu

V geografickej štruktúre vývozu SR dominuje EÚ s podielom 84,7 % v roku 2011. Z členských štátov EÚ je hlavným partnerom Nemecko (20,2 %), nasledované Českou republikou (14,4 %), Poľskom (7,3 %), Maďarskom (7,1 %), Rakúskom (7,0 %), Francúzskom (6,4 %) a Talianskom (5,0 %). Najväčšími exportnými trhmi mimo EÚ sú Ruská federácia (3,6 %), Čína (2,6 %), USA (1,6 %), Turecko (1,4 %), Švajčiarsko (1,0 %) a Ukrajina (0,8 %).

Podiel slovenského vývozu do členských štátov EÚ vykazuje mierny pokles. Od svojho vrcholu v roku 2001 (90,5 % do štátov EÚ-27) poklesol o 5,8 percentuálneho bodu. Prichádza pritom k zmene štruktúry vývozu v rámci EÚ - pozícia Nemecka a Českej republiky sa oslabuje v prospech iných štátov strednej Európy a Francúzska, ktorých podiel na slovenskom vývoze rastie.

Veľká väčšina vývozu SR (91,7 %) sa koncentruje na európske trhy. Podiel Ázie rastie predovšetkým vďaka Číne, ktorá z 0,1 % v roku 2011 v súčasnosti už dosahuje 2,6 % podiel na slovenskom vývoze a tento trend bude pokračovať aj v budúcnosti.

Vývoz SR sa aj naďalej koncentruje iba na niekoľko dominantných trhov. Vývoj od roku 2001 je pritom pozitívny a koncentráciu sa postupne darí znižovať. Herfindahlov index⁴ koncentrácie slovenských exportov poklesol z 0,126 v roku 2001 na 0,090 v roku 2011. Ak uvažujeme s EÚ ako jedným partnerom, koncentrácia sa znížila z 0,819 na 0,719. Partneri, ktorých podiel na slovenskom exporte sa zvyšuje, majú podľa predpovedí Svetovej banky v budúcnosti vyšší očakávaný rast HDP ako tradičné exportné destinácie slovenských produktov, čo možno hodnotiť pozitívne.

Aj v prípade dovozu je EÚ najväčším partnerom SR s podielom 65,0 %. Hlavnými dovozcami sú Nemecko (16,4 %), Česká republika (10,6 %), Poľsko (4,1 %), Maďarsko (4,1 %), Taliansko (3,4 %), Francúzsko (3,4 %) a Rakúsko (2,3 %). Najväčšími importnými trhmi mimo EÚ sú Ruská federácia (11,5 %), Kórejská republika (6,4 %), Čína (6,0 %), Taiwan (1,6 %), Japonsko (1,5 %), Ukrajina (1,1 %) a USA (0,9 %).

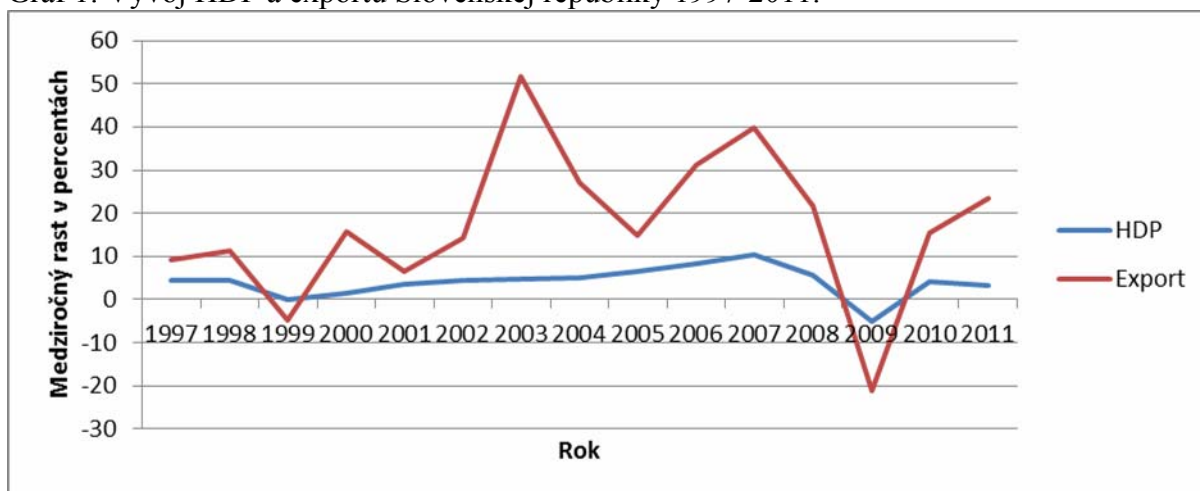
Hlavným trendom vo sfére dovozu je kontinuálny nárast úlohy Ázie. V roku 2001 mali ázijské štáty podiel 6,0 % na dovozoch do SR, pričom v roku 2011 to už bolo 18,7 %. Dominantná je rola Kórejskej republiky a Číny. Diverzifikovanosť dovozu do SR je vďaka tomuto trendu v súčasnosti znateľne vyššia ako pred desiatimi rokmi. To dokazuje aj vývoj Herfindahlovho indexu koncentrácie, ktorý sa medzi rokmi 2001 a 2011 znížil z 0,095 na 0,043, resp. pri uvažovaní s EÚ ako jedným partnerom z 0,537 na 0,300. V porovnaní s vývozom je tak slovenský dovoz diverzifikovanejší a stupeň koncentrácie sa znižuje rýchlejšim tempom.

⁴Herfindahlov index je nástroj na meranie koncentrácie v určitom odvetví. Je definovaný ako suma štvorcov trhových podielov všetkých firiem na trhu. Pokles Herfindahlovho indexu všeobecne znamená rast konkurencie, rast jeho hodnoty znamená zvýšenie koncentrácie.

Základné charakteristiky zahraničného obchodu Slovenskej republiky

Zahranický obchod je v ekonomickej teórii tradične považovaný za vysoko volatilnú kategóriu závislú na vývoji hrubého domáceho produktu. Platí pravidlo, že ak rastie HDP, objem zahraničného obchodu rastie rýchlejšie a ak klesá HDP, objem zahraničného obchodu klesá rýchlejšie. Platnosť tohto pravidla možno ilustrovať aj na príklade vývoja HDP a vývozu SR (graf 1).

Graf 1: Vývoj HDP a exportu Slovenskej republiky 1997-2011.

Prameň: UNCTAD.

Volatilita zahraničného obchodu so sebou prináša riziko silných hospodárskych kríz v prípade spomalenia globálnej ekonomiky. V prípade SR je toto riziko zvýšené z dôvodu vysokej koncentrácie vývozu a nízkeho domáceho dopytu. Hlavné charakteristiky slovenského zahraničného obchodu sú spojené s týmto faktom:

- Vysoká otvorenosť ekonomiky. Objem zahraničného obchodu naďalej rastie rýchlejšim priemerným ročným tempom ako hrubý domáci produkt. Trend otvorenosti je rastúci.
- Vysoká geografická koncentrácia vývozov do členských štátov EÚ. Trend je klesajúci.
- Relatívne vysoká geografická koncentrácia dovozov z členských štátov EÚ. Trend je klesajúci.
- Zvyšujúca sa úloha Ázie v zahraničnom obchode SR.
- Vysoký podiel vnútroodvetvového obchodu na celkovom zahraničnom obchode. Trend je konštantný.
- Aktívne saldo zahraničného obchodu s tovarmi. Trend je rastúci.

Projekcia vývoja zahraničného obchodu Slovenskej republiky do roku 2020

Trendy vývoja svetového obchodu do roku 2020

V najbližšej dekáde budú vývoj svetového obchodu významne ovplyvňovať predovšetkým nasledovné kľúčové faktory:

1. **Demografický vývoj** – významné zmeny vo veľkosti a štruktúre populácie, ktoré vplývajú na obchodné toky a na úroveň dopytu po dovoze; zmena v štruktúre pracovnej sily (rast kvalifikovaných pracovníkov a rast počtu žien); medzinárodná migrácia; urbanizácia a aglomeračný efekt; vzájomná kauzalita medzi demografiou a obchodom.
2. **Investície do fyzického kapitálu** – môžu viesť k vzniku nových hráčov v medzinárodnom obchode a zmeniť komparatívnu výhodu krajiny už zapojenej do medzinárodného obchodu; domáce úspory sú dôležitým predpokladom investícií do fyzického kapitálu; zahraničné kapitálové toky môžu slúžiť ako komplementárne pre domáce úspory pri podpore domácich investícií, čím znižujú náklady na kapitál a tiež podporujú a uľahčujú vytváranie medzinárodných dodávateľských reťazcov; globálne investičné pravidlá môžu zabezpečiť efektívnejšiu alokáciu zdrojov čo pomôže obchodu.
3. **Technológie** – mení sa geografia technologického pokroku, medzi krajinami, ktoré sú technologickými lídrami sa objavujú nové krajiny a transfer technológií začína nadobúdať regionálnejší charakter; výskum a vývoj v službách môže z dlhodobého hľadiska predstihnúť výskum a vývoj v priemysle ako motora globálnych inovácií; technologický pokrok je kľúčovým faktorom vývoja obchodu, pretože ovplyvňuje komparatívne výhody a pomáha pri redukcii obchodných nákladov; existuje vzájomná kauzalita medzi technológiami a obchodom (technológie sú hnacou silou obchodu a obchod je jedným z faktorov ovplyvňujúcich technologický pokrok); technologické inovácie budú realokovať obchodné aktivity medzi krajinami a medzi veľkými a malými firmami.
4. **Prírodné zdroje** – nerovnomerné rozloženie zdrojov (energetické, pôda, voda) má významný vplyv na objem, toky a rast medzinárodného obchodu; rast cien a cenovej volatility prírodných zdrojov (predovšetkým ropy) môže mať nepriaznivý vplyv na ekonomickú aktivitu a medzinárodný obchod; možnosti substitúcie neobnoviteľných zdrojov a technologické zmeny budú určovať veľkosť vplyvu takýchto zdrojov na ekonomický rast a obchod; väčšina rastu dopytu po energii sa predpokladá v rozvojových krajinách, pričom rast ťažby nekonvenčných zdrojov zemného plynu v USA pravdepodobne vyústí do zmeny v globálnych energetických tokoch ako aj tokoch medzinárodného obchodu s ropou.
5. **Dopravné náklady** – vplývajú na objem, smery a štruktúru medzinárodného obchodu (rast dopravných nákladov znamená redukciiu objemu obchodu a redukciiu podielu menej kvalitných lacnejších výrobkov); efektívnosť dopravného sektora a dopravných nákladov budú závisieť od stavu odvetvia (oligopolizácie); inovácie v tomto sektore predstavujú významný vplyv pri redukcii dopravných nákladov; reálne ceny energií, vrátane palív, budú pravdepodobne rásť, čo sa bude premietat' do vyšších dopravných nákladov.
6. **Inštitúcie** – sociálne normy, zákony, medzinárodné zmluvy a dohody, v rámci ktorých dochádza k vplyvu na medzinárodný obchod; inštitúcie vytvárajú transakčné náklady, formujú základ pre využívanie komparatívnych výhod krajiny a determinujú stanovenie obchodnej politiky krajiny; medzinárodný obchod môže závisieť od typu vlády (niektoré štúdie ukazujú, že politika voľného obchodu je často asociovaná s demokratickou vládou); politické hranice bránia medzinárodnému obchodu, ale tiež reagujú na zmeny v prostredí

medzinárodného obchodu; silné ekonomické inštitúcie podporujú medzinárodnú integráciu a sú významným zdrojom komparatívnych výhod; rozdiely v neformálnych inštitúciách môžu vytvárať náklady limitujúce medzinárodný obchod, na druhej strane dlhodobé komerčné vzťahy a zmluvy môžu tieto náklady znížiť.

Modelovanie vývoja svetového obchodu

Štandardný postup pri tvorbe strednodobých a dlhodobých projekcií vývoja obchodu pozostáva z dvoch krokov. Prvý krok je zameraný na vytvorenie trajektórií ekonomického rastu, keďže objem obchodu krajiny/regiónu/sveta závisí od objemu HDP. Modely berú do úvahy predovšetkým tzv. „podmienujú konvergenciu“⁵. V druhom kroku dochádza k modelovaniu budúcich obchodných tokov, pričom sa využíva predovšetkým model vypočítanej ekonomickej rovnováhy (CGE model).

Čo sa týka budúceho vývoja globálneho reálneho HDP a reálnych vývozov, predpokladá sa ich rast. Predpokladá sa však pokles podielu rozvinutých krajín (predovšetkým členských krajín EÚ a Japonska) na globálnom HDP a rast podielu súčasných rozvojových krajín (predovšetkým Číny). V prípade reálnych vývozov sa predpokladá podobná situácia, podiel rozvinutých krajín by mal klesnúť a podiel rozvíjajúcich sa krajín by mal rásť.

V rámci literatúry týkajúcej sa ekonomického rastu a medzinárodného obchodu môžeme pozorovať v posledných rokoch vytváranie makroekonomických modelov na projektovanie ekonomického rastu a modelov globálnych obchodných simulácií na projektovanie budúcich svetových obchodných tokov. Modely makroekonomických projekcií využívajú štúdie významných medzinárodných organizácií ako sú Svetová banka, Ázijská rozvojová banka, OECD a ďalšie. Je potrebné podotknúť, že všetky takto vypracované modely sú založené na určitých predpokladoch ako kľúčových determinantoch ekonomického rastu – ľudský kapitál, fyzický kapitál, prírodné zdroje, technologický pokrok (meraný ako celková produktivita faktorov). Najväčší vplyv na ekonomický rast jednotlivých krajín má z týchto premenných práve technologický pokrok s určitou výnimkou pri niektorých stredne príjmových krajinách, kde je potrebné uskutočniť prechod z rastovej stratégie založenej na rozsiahlej zásobe práce, kapitálu alebo prírodných zdrojov na stratégiu založenú na raste celkovej produktivity faktorov. Na druhej strane je možné identifikovať modely, ktoré sa používajú najčastejšie pri globálnych obchodných simuláciách ako GlobalTradeAnalysis Project, Mirage, Linkage, pričom ale štúdie využívajúce tieto modely limitujú ich využitie na analýzu jednotlivých sektorov alebo regiónov. Štúdie modelujúce globálne obchodné toky tak využívajú ako základ pre svoje analýzy makroekonomické projekcie ako napr. Anderson a Strutt⁶ a Petri a Zhai⁷, ktorí využili vo svojej štúdii makroekonomické projekcie Ázijskej rozvojovej banky.

⁵Krajiny s relatívne nízkym HDP p. c. rastú rýchlejšie.

⁶Anderson, K. – Strutt, A. (2012): Thechanginggeography of worldtrade: Projections to 2030. Journal of AsianEconomics, 23(4): 303-323.

⁷Petri, P. A. – Zhai, F. (2012): Navigating a ChangingWorldEconomy: ASEAN, The PRC, and India, 2010-2030. Tokyo: AsianDevelopment Bank Institute.

Vývoj ekonomík a obchodu hlavných partnerov

Ako hlavných obchodných partnerov SR možno na základe dlhodobého vývoja teritoriálnej štruktúry zahraničného obchodu SR identifikovať členské krajiny EÚ, Ruskú federáciu, Čínu a USA.

Na základe simulácií vývoja objemu HDP možno predpokladať, že v roku 2020 budú mať najvýznamnejšie postavenie ekonomiky EÚ a USA nasledované Čínou a najmenší podiel bude mať Ruská federácia. Vývoj HDP však bude významne závisieť od najdôležitejšieho faktora vplyvu, ktorým je technologický pokrok, pričom môžeme predpokladať vyššie percento rastu v tomto faktore pre rozvíjajúce sa ekonomiky ako je Čína. Čo sa týka podielu krajín na globálnom HDP, je možné predpokladať postupný pokles podielu EÚ a USA, významný rast podielu Číny a približne rovnaký podiel Ruskej federácie.

V prípade podielu krajín na globálnom exporte (vrátane intraregionálneho obchodu) môžeme predpokladať podobný vývoj ako pri vývoji objemu HDP. Očakávame tak nárast podielu Číny, približne rovnaký podiel Ruskej federácie a pokles podielu EÚ a USA. Štúdia Fontagnéa a kol.⁸ prezentuje dlhodobé projekcie vývoja obchodu pre hlavných svetových hráčov, ktorými sú USA, EÚ a Čína. Na základe ich modelu môžeme predpokladať, že, napriek výnimkám, nedôjde k výraznej zmene vývozných špecializácií týchto krajín. Predpokladajú, že Čína sa stane čistým vývozcom strojov a zostane významným vývozcom elektronických zariadení. V dovoze budú dominovať primárne komodity, ale postupne by sa mal zvyšovať aj podiel potravinárskych a poľnohospodárskych produktov. V prípade USA a EÚ sa budú zvyšovať vývozy služieb, pričom z USA by sa mal stať, na základe vývoja objemu zásob a produkcie nekonvenčného zemného plynu, vývozca zemného plynu.

Tabuľka 1: Predpokladaný vývoj rastu reálneho HDP najvýznamnejších obchodných partnerov SR, ročné priemery, %

Štát	2014 - 2017	2018 - 2020	Štát	2014 - 2017	2018 - 2020
1. Nemecko	1,6	1,1	8. Rusko	3,6	2,7
2. Česko	2,4	2,9	9. Veľká Británia	1,5	2,1
3. Poľsko	3,3	2,2	10. Holandsko	1,6	1,9
4. Maďarsko	1,8	2,9	11. Čína	8,9	5,5
5. Rakúsko	1,7	1,4	12. Rumunsko*	N/A	N/A
6. Francúzsko	1,8	2,1	13. USA	2,1	2,4
7. Taliansko	0,6	1,6	14. Španielsko	1,5	2,3

Pozn.: Zvýraznení sú najvýznamnejší obchodní partneri SR mimo členských krajín EÚ. Poradie podľa najväčších partnerov SR v exporte za rok 2012.

* Nie je členom OECD.

Prameň: OECD.

⁸A GeneralEquilibriumLong-term path of the World Economy.

Zahraničný obchod Slovenskej republiky v roku 2020

Predpokladaný stav zahraničného obchodu SR v roku 2020 prezentovaný v nasledujúcich odsekoch je založený na použití štatistických a ekonometrických metód s využitím údajov UNCTAD, OECD, Svetovej banky a WTO. Vypracujeme päť scenárov, pričom závery uvedené v texte sa vzťahujú na stredný z nich. Skutočnosť v roku 2020 sa však s ohľadom na možné varianty vývoja svetového obchodu a slovenského HDP môže líšiť od stredného scenára aj o niekoľko desiatok percent oboma smermi. Detaily jednotlivých výpočtov sú konkretizované v prílohe. Všetky veličiny sú vyjadrené v konštantných cenách roku 2012 pri štandardnom predpoklade priemernej ročnej miery inflácie do roku 2020 na úrovni 2 %. Nezohľadňujú ťažko kvantifikovateľné riziká, ktoré uvádzame na konci tejto časti.

Objem zahraničného obchodu SR v roku 2020

Nasledovná tabuľka ukazuje objem zahraničného obchodu SR v roku 2020 podľa piatich scenárov. Prvé dva sú hraničné dolné scenáre, tretí scenár je stredný a posledné dva sú hraničné horné scenáre.

Tabuľka 2: Päť scenárov vývoja zahraničného obchodu SR v roku 2020

	<i>Typ scenára</i>	<i>Priemerný ročný rast HDP SR</i>	<i>Priemerný ročný rast svetového obchodu</i>	<i>Predpokladaný objem ZO SR v roku 2020</i>
<i>Scenár 1</i>	globálna kríza	1 %	0 %	123 mld. eur
<i>Scenár 2</i>	lokálna kríza SR	1 %	9 %	194 mld. eur
<i>Scenár 3</i>	stredný scenár	2,9 %	4,8 %	225 mld. eur
<i>Scenár 4</i>	lokálny boom SR	6 %	0 %	310 mld. eur
<i>Scenár 5</i>	globálny boom	6 %	9 %	463 mld. eur

Pozn.: Objem zahraničného obchodu – údaje v mld. eur v cenách roku 2012.

Údaje pre stredný scenár sú založené na odhadoch rastu globálneho HDP a HDP SR Svetovej banky (2013-2015) a OECD (2016-2020). Odhad rastu HDP SR v roku 2013 – Ministerstvo financií SR. Elasticita obchodu vychádza z metodiky WTO. Bližšie pozri prílohu.

Podľa stredného scenára odhadovaný objem zahraničného obchodu SR v roku 2020 dosiahne 184 % z hodnoty roku 2012, t. j. v reálnom vyjadrení 225 miliárd EUR v cenách z roku 2012. Z toho vývoz bude tvoriť 124 a dovoz 101 miliárd EUR. To zodpovedá priemernému ročnému rastu vývozu o 8,8 % a dovozu o 6,9 %. Aktívne saldo zahraničného obchodu stúpne z 3,6 mld. v roku 2012 na 23 miliárd EUR v roku 2020. Pri predpokladanom HDP vo výške 90 miliárd EUR vzrastie otvorenosť slovenskej ekonomiky na 250 %.

Tabuľka 3: Predpokladaný vývoj HDP a zahraničného obchodu SR - stredný scenár

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
<i>HDP</i>	71,82	74,07	76,58	79,10	81,71	84,41	87,20	90,07
<i>Export</i>	64,31	69,53	76,49	84,21	92,72	102,10	112,41	123,78
<i>Import</i>	59,03	62,80	67,97	73,60	79,69	86,29	93,42	101,15

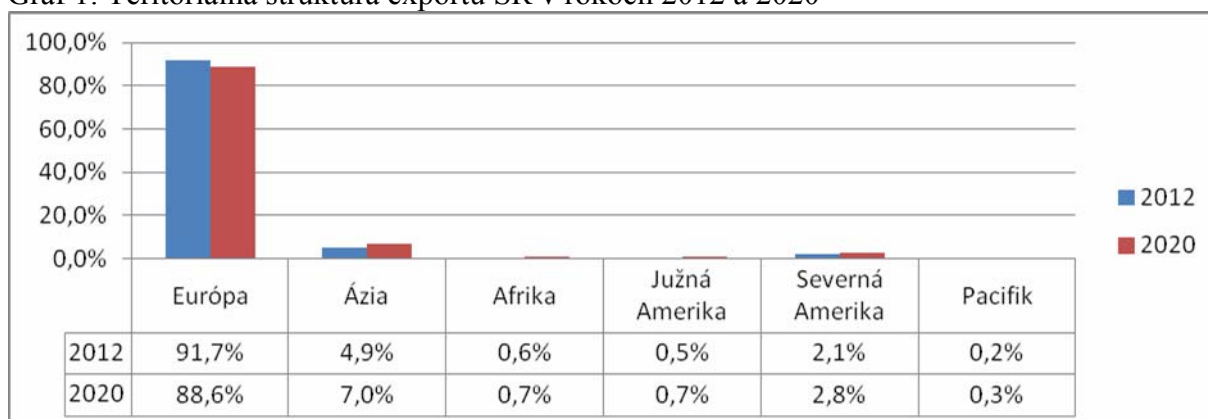
Pozn.: Údaje v mld. eur v cenách roku 2012.

Uvedený scenár sa zdá byť mierne optimistický. Pohľad na minulý vývoj v rokoch 2004 až 2012 ukazuje, že v sledovanom období objem zahraničného obchodu SR v reálnych cenách vzrástol o 47 %, čo zodpovedá priemernému ročnému rastu vo výške 4,9 %. Vývoj v danom období však bol vysoko volatilný a bol silno ovplyvnený globálnou hospodárskou krízou, predovšetkým prepadom svetového obchodovania v roku 2009. Ak by nedošlo k tomuto prepadu, rast objemu zahraničného obchodu SR by bol približne dvojnásobný.

Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu SR v roku 2020

Základnými faktormi, ktoré ovplyvňujú teritoriálnu štruktúru zahraničného obchodu každého štátu, sú jeho vzdialenosť od obchodných partnerov a veľkosť ekonomiky každého partnera. Oba sú podstatou gravitačných modelov medzinárodného obchodu, do ktorých sa pridávajú aj iné premenné, ako napr. colné zaťaženie, veľkosť populácie, spoločná kultúrna či koloniálna minulosť, premenné pre spoločnú hranicu, členstvo v rovnakom ekonomickom integračnom zoskupení a pod.⁹ Gravitačný model zahraničného obchodu SR za rok 2011 ukazuje, že s rastúcou vzdialenosťou SR od daného štátu klesá aj objem obchodu, a to so zdvojnásobením vzdialenosti priemerne 2,25-2,49-násobne. So zdvojnásobením HDP partnera rastie jeho bilaterálny obchod so SR o 106 %. V porovnaní so súčasným stavom model predpokladá niektoré kontinuálne zmeny teritoriálnej štruktúry, ktoré bude možné pozorovať v roku 2020.

Graf 1: Teritoriálna štruktúra exportu SR v rokoch 2012 a 2020

Prameň: UNCTAD a vlastné výpočty.

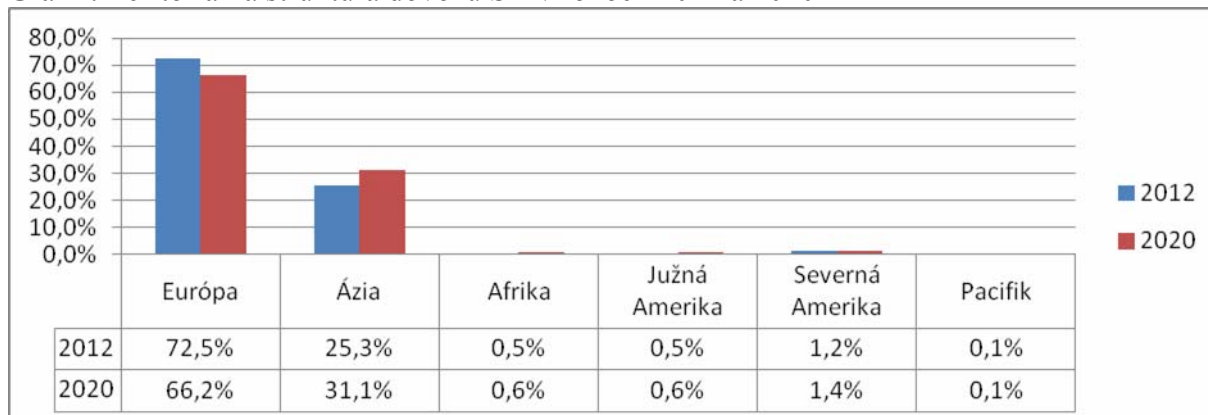
Vo vývoze príde k zvýšeniu úlohy Ázie, ktorej podiel na slovenskom vývoze narastie na 7,0 %. Rovnako mierne narastie vývoz do štátov Severnej Ameriky na 2,8 %. Slovenskej štruktúre vývozu bude aj naďalej dominovať vývoz do Európy, avšak jeho význam v porovnaní s rokom 2012 klesne o 3,1 percentuálneho bodu. Afrika, Južná Amerika a štáty Pacifiku ostanú na okraji záujmu slovenských vývozcov. Najväčšími vývoznými trhmi zostanú Nemecko, Česká republika a Poľsko. Zvýšia sa vývozy do Ruskej federácie aj Číny. Dynamika zmien v dovoznej štruktúre SR bude výraznejšia ako v štruktúre vývozu.

⁹Väčšina z týchto premenných sa v našom modeli ukázala ako štatisticky nevýznamná. Z uvedených budeme ďalej uvažovať iba s colným zaťažením a veľkosťou populácie.

Tvorba gravitačného modelu pre každý rok samostatne sa ukázala ako nevhodná a bez výpovednej hodnoty, resp. bez identifikovateľného trendu. To je spôsobené vysokou volatilitou zahraničného obchodu v období globálnej hospodárskej krízy. Nedostupnosť dát neumožnila použiť komplexnejší gravitačný model; jeho použitie by však na strednodobé predpovedanie vývoja ani nebolo vhodné.

Úloha Európy poklesne na 66,2 %, pričom hlavným beneficiantom budú ázijské trhy, ktorých podiel vzrastie na 31,1 %. Prvenstvo si zachová Nemecko. Do popredia sa výrazne dostane Čína a dá sa očakávať aj ďalší nárast dovozov z Kórejskej republiky, a to najmä v súvislosti s ich investičnými aktivitami v SR. Nárast na 11,16 %, ktorý predpokladá náš model, je však v prípade Kórey zrejme mierne nadhodnotený.

Graf 2: Teritoriálna štruktúra dovozu SR v rokoch 2012 a 2020

Pozn.: Údaje za rok 2012 sa môžu líšiť od oficiálnych údajov Štatistického úradu SR.

Prameň: UNCTAD a vlastné výpočty.

Tabuľka 4: Najväčšie vývozné a dovozné trhy SR v roku 2020

<i>Vývoz SR</i>		<i>Dovoz SR</i>	
<i>Štát</i>	<i>Podiel</i>	<i>Štát</i>	<i>Podiel</i>
Nemecko	24,78%	Nemecko	21,93%
Česká republika	11,27%	Kórejská republika	11,16%
Poľsko	8,02%	Ruská federácia	11,14%
Rakúsko	6,84%	Čína	10,33%
Francúzsko	6,34%	Česká republika	9,16%
Ruská federácia	4,35%	Poľsko	4,40%
Maďarsko	4,35%	Francúzsko	3,59%
Spojené kráľovstvo	4,09%	Maďarsko	3,27%
Čína	3,37%	Rakúsko	2,73%
USA	2,65%	Taiwan	1,99%

Pozn.: Podiel Kórejskej republiky je mierne nadhodnotený z dôvodu príchodu veľkých investorov na Slovensko v referenčnom období. Skutočnú teritoriálnu štruktúru v roku 2020 významne ovplyvnia nepredpovedateľné faktory ako možný odchod investorov, príchod nových veľkých investorov, volatilita cien kľúčových nerastných surovín a pod.

Problémom predikovanej teritoriálnej štruktúry zahraničného obchodu SR v roku 2020 je, rovnako ako dnes, jeho relatívne slabá geografická diverzifikácia. V rámci tejto stratégie sa prijímú konkrétne opatrenia na rozšírenie exportných trhov. S ohľadom na malý vnútorný trh SR a na predpokladaný pomalý hospodársky rast EÚ v najbližšej dekáde, možno odporučiť sústrediť sa na štáty s vysokým predpovedaným strednodobým a dlhodobým rastom HDP, medzi ktoré patria napr. Čína, Brazília (všeobecne skupina BRICS) a niektoré africké štáty.

Komoditná štruktúra zahraničného obchodu SR v roku 2020

Vzhľadom na budúci predpokladaný vývoj svetového obchodu ako aj vývoj HDP a obchodu najvýznamnejších obchodných partnerov SR a možné riziká vývoja považujeme za nevyhnutné diverzifikovať štruktúru slovenského vývozu v prospech tovarov s čo najvyššou pridanou hodnotou. Dôležitou súčasťou, aj vzhľadom na predpokladaný vývoz SR v roku 2020 (tabuľka 4), by mali byť predovšetkým triedy harmonizovaného systému *XVI. Stroje, prístroje, el. zariadenia, XVII. Vozidlá, lietadlá, plavidlá a dopravné zariadenia* čo je aj v súlade so štruktúrou slovenského priemyslu. Na druhej strane by sa mal zvýšiť podiel triedy *XVIII. Nástroje a prístroje optické, fotografické, kinematografické, meracie, kontrolné, presné, lekárske alebo chirurgické; hodiny a hodinky; hudobné nástroje*, predovšetkým podiel kapitoly 90. Nástroje a prístroje. Ďalšou triedou, na ktorú by sa mal zamerať slovenský vývoz je trieda *VI. Výrobky chemického priemyslu a príbuzného priemyslu*, predovšetkým vďaka vývoju demografickej štruktúry svetového obyvateľstva ako aj vývoja u jednotlivých obchodných partnerov, čo predpokladá rast dopytu po výrobkoch tejto triedy. Vzhľadom na predpokladaný rast dopytu po základných potravinách je možné uvažovať aj so zvýšením podielu tried *I. Živé zvieratá a živočíšne produkty a II. Rastlinné produkty* aj vzhľadom na predpokladaný vývoj v teritoriálnej štruktúre slovenského exportu, kde predpokladáme pokles podielu krajín EÚ a rast podielu ázijských ekonomík. Hlavnými dovážanými položkami by sa tak mali stať výrobky nevyhnutné pre výrobu hotových výrobkov na území SR.

Riziká predpovede

Predpoklady uvedenej prognózy nezohľadňujú možný príchod ani odchod veľkých investorov na/zo Slovenska. Vzhľadom na malú veľkosť ekonomiky a nízky domáci dopyt je prirodzené, že každá veľká nová zahraničná investícia významným spôsobom ovplyvňuje komoditnú a teritoriálnu štruktúru obchodu. Rovnako majú na ňu vplyv aj rozhodnutia dominantných vývozcov (a dovozcov), tzn. relatívne malého počtu podnikateľských subjektov v automobilovom, elektronickom, petrochemickom, oceliarskom a gumárenskom priemysle. Použitý model uvažuje s neutrálnym vplyvom týchto rozhodnutí na štruktúru zahraničného obchodu. Akékoľvek iné rozhodnutia (napr. odchod významného investora, orientácia na nové trhy, zmena subdodávateľov, príchod nového investora a pod.) ovplyvnia štruktúru obchodu a môžu viesť k významným rozdielom medzi skutočnosťou a predpoveďami modelu.

Ďalšie hlavné riziká predpovede zahŕňajú svetovú hospodársku krízu, významné systémové zmeny v ekonomikách hlavných partnerov (spôsobené napríklad skokovým technologickým pokrokom) a volatilitu cien kľúčových nerastných surovín.

Metodika projekcie zahraničného obchodu SR na obdobie 2014 - 2020

1. Objem zahraničného obchodu:

Predpoveď vypracovaná pomocou regresných analýz údajov UNCTAD za roky 1997-2012 prolongovaných na obdobie 2013-2020. Odhady hospodárskeho rastu za roky 2014-2015 vychádzajú z GlobalEconomicProspects Svetovej banky,¹⁰ za roky 2016-2020 z OECD Economic Outlook.¹¹ Kombináciu týchto dvoch zdrojov sme uprednostnili pred jednotným zdrojom z dôvodu vyššej aktuálnosti dát Svetovej banky na roky 2014-2015 pred dátami OECD. Za rok 2013 používame aktuálny odhad Ministerstva financií SR. Odhady objemu svetového obchodu vychádzajú z prognóz svetového HDP z vyššie uvedených zdrojov s použitím elasticity 1,5, podľa metodiky WorldTrade Report WTO 2013. Použité regresné rovnice:

$$Export_{SR} = 0,947 + 2,313.HDP_{SR} + 0,690.Export_{SVET} \quad (1)$$

$$Import_{SR} = -1,728 + 2,675.HDP_{SR} + 0,618.Import_{SVET} \quad (2)$$

Všetky parametre sú významné na päťpercentnej hladine významnosti.

Odhady hospodárskeho rastu SR a objemu svetového obchodu sú uvedené v nasledujúcej tabuľke:

	HDP_{SR}	$Obchod_{SVET}$	$Export_{SR}$	$Import_{SR}$
2013	0,50	3,33	4,40	1,67
2014	3,13	3,03	10,28	8,52
2015	3,39	4,95	12,21	10,40
2016	3,30	5,40	12,31	10,44
2017	3,30	5,40	12,31	10,44
2018	3,30	5,40	12,31	10,44
2019	3,30	5,40	12,31	10,44
2020	3,30	5,40	12,31	10,44

2. Teritoriálna štruktúra:

Gravitačný model zahraničného obchodu SR bol vypracovaný na základe obchodu SR s hotovými výrobkami za rok 2011, pričom hotovými výrobkami rozumieme kategórie 5-8 štandardnej klasifikácie SITC, okrem položiek 667-perly, polodrahé a drahé kamene a 68-neželezné kovy. Použité údaje pochádzajú z databázy UNCTAD¹² a vzťahujú sa na rok 2011. Kompletnými údajmi pre všetky indikátory s výnimkou colných sadzieb disponujeme pre 206 štátov a teritórií; colné sadzby máme pre 137 z nich. Vzdialenosť medzi štátmi meriame ortodrómu. Finálna regresná rovnica gravitačného modelu má tvar:

$$\ln ZO_{SRi} = 8,80 + 1,05.\ln GDP/cap_i + 1,12.\ln OBYV_i - 1,29.\ln VZDIAL_{SRi} - 0,11.\ln CLO_i \quad (3)$$

¹⁰Svetová banka (2013): GlobalEconomicProspects. Dostupné na databank.worldbank.org.

¹¹OECD (2012): OECD Economic Outlook: Volume 2012/1. Dostupné na www.oecd.org.

¹²UNCTAD (2013): UNCTAD Stat. Dostupné na unctadstat.unctad.org.

kde ZO_{SRi} je hodnota bilaterálneho obchodu medzi SR a partnerom, GDP/cap_i predstavuje HDP na obyvateľa partnera v bežných trhových cenách¹³, $OBYV_i$ je počet obyvateľov partnera, $VZDIAL_{SRi}$ najkratšia vzdušná vzdialenosť medzi Bratislavou a hlavným mestom partnera a CLO_i je vážený priemer colných sadzieb uvalených obchodným partnerom na dovoz hotových výrobkov.

Korelačné charakteristiky modelu a jeho parametrov sú v súlade s očakávaniami.

Údaje o predpokladanom raste HDP jednotlivých krajín sveta použité pre predikciu teritoriálnej štruktúry zahraničného obchodu SR vychádzajú z databázy GlobalEconomicProspects Svetovej banky (roky 2013-2015). Pre roky 2016-2020 bola použitá rovnaká ročná miera rastu ako pre rok 2015. Údaje o HDP za jednotlivé svetové regióny boli vypočítané ako súčet HDP príslušných štátov. Odhady priemerného ročného rastu reálneho HDP svetových regiónov na obdobie 2013-2020 sú uvedené v tabuľke:

	2013	2014	2015	2016-2020
<i>Európa</i>	0,08 %	1,31 %	1,80 %	1,82 %
<i>Ázia</i>	4,25 %	4,69 %	4,81 %	5,01 %
<i>Afrika</i>	4,41 %	4,84 %	5,09 %	5,17 %
<i>Južná Amerika</i>	3,30 %	3,87 %	3,80 %	3,82 %
<i>Severná Amerika</i>	1,98 %	2,70 %	2,95 %	2,95 %
<i>Pacifik</i>	2,42 %	3,19 %	3,11 %	3,17 %

Predikcia objemu bilaterálneho obchodu medzi SR a jednotlivými štátmi je založená na výpočte trendovej funkcie a jej následnej štatistickej úprave zohľadňujúcej nové váhy ekonomík vo svetovom hospodárstve v roku 2020.

¹³Použitie bežných trhových cien je v štatistikách medzinárodného obchodu považované za štandard.

Prehľad autonómnych proexportných nástrojov a aktivít pre dynamizáciu systému podpory exportu

Skupina nástrojov	Podskupina nástrojov	Nástroj	Inštitucionálny nositeľ	Participuje	Aktivity
Finančné	Financujúce	Bankové produkty (vrátane produktov pre MSP)	EXIMBANK A SR		Aktualizácia a realizácia úprav vo vnútorných predpisoch EXIMBANKY SR s cieľom harmonizovať výkonné činnosti jej divízií a zvýšiť jej celkovú výkonnosť.
		Bankové produkty pre MSP	SZRB		
	Poistné a záručné	Poistné a záručné produkty (vrátane produktov pre MSP)	EXIMBANK A SR		Príprava špeciálneho projektu poisťovania malých a stredných podnikov, testovanie a zavedenie elektronického produktu eMSP.
		Záručné produkty pre MSP	SZRB		
Fiškálne	Štrukturálne	Alternatívne obchodné platformy (exportné konzorciá a aliancie)	MH SR	NARMSP	Vypísanie príslušných výziev.
		Prezentácia na veľtrhoch v zahraničí	MH SR		
		Odvetvová propagácia	MH SR	RÚZ, AZZZ, Klub 500	
		Vytvorenie špecifického pracoviska na podporu internacionalizácie MSP	MH SR		
	EBOR	Fond technickej spolupráce SR a EBOR	MF SR	MZVaEZ SR, MH SR, SARIO	Realizácia opatrení na zvýšenie povedomia podnikateľskej verejnosti o možnostiach zapájania sa do projektov financovaných fondmi EBOR. Realizácia aktivít smerujúcich k rozšíreniu databázy konzultantov v rámci rozvoja kapacít pre potreby technickej spolupráce.
	ODA	Projekty rozvojovej pomoci SR	MZVaEZ SR		Zverejnenie výzvy na projekty rozvojovej pomoci s účasťou podnikateľských subjektov.

		Projekty rozvojovej spolupráce EÚ a iných medzinárodných organizácií	MZVaEZ SR		Realizácia opatrení na zvýšenie miery informovanosti podnikateľskej verejnosti o rozvojových nástrojoch.
Funkčné	Informačné a analytické	Integrovaný informačný systém podpory exportu	SARIO	MH SR, MZVaEZ SR, SACR, SOPK	Vytvorenie informačného systému podpory vývozu integrujúceho informácie o podporných službách pre exportérov. Zabezpečenie mechanizmu transferu informácií podnikateľským zväzom.
		Teritoriálne informácie (EIT)	MZVaEZ SR		Realizácia opatrení na zjednodušenie prístupu k teritoriálnym informáciám.
		Sektorové analýzy	MZVaEZ SR	SARIO	Spracovanie sektorových analýz podľa požiadaviek podnikateľskej sféry.
		Rozvojové plány a stratégie	MZVaEZ SR		Spracovanie informácií o rozvojových plánoch a stratégiách v teritóriách akreditácie podľa požiadaviek podnikateľskej sféry.
		Informácie o odporúčaných veľtrhoch a výstavách v teritóriu	MZVaEZ SR		Podniknutie opatrení na zjednodušenie prístupu podnikateľskej verejnosti o odporúčaných veľtrhoch a výstavách v zahraničných teritóriách.
		Informácie o vládnych tendroch a tendroch medzinárodných organizácií	MZVaEZ SR	SARIO	Podniknutie opatrení na zjednodušenie prístupu k informáciám o tendroch a verejnom obstarávaní a ich aktívnu distribúciu podnikateľským subjektom.
		Sprostredkovanie kontaktov v teritóriu	MZVaEZ SR	SARIO	Realizácia opatrení na dynamizáciu systému sprostredkovania kontaktov v teritóriu.
		Konzultačné dni pre podnikateľskú verejnosť	SOPK	RK SOPK, MZVaEZ SR, MH SR, SARIO	Realizácia konzultačných dní pre podnikateľskú verejnosť.
		Databázy a portály	Databáza exportérov	SARIO	
	Katalóg kooperačných aktivít (KATKA)		SARIO		Zefektívnenie nástroja Katalóg kooperačných aktivít.
	Portál Podnikajme v zahraničí		MZVaEZ SR		Vytvorenie jednotného portálu.
	Portál exportných kooperačných príležitostí		SARIO		
	Portál Ponuky a dopyty		SOPK		

	Databáza EnterpriseEuropeNetwork	BIC Bratislava	NARMSP, SOPK	Podniknutie o opatrení na zvýšenie miery informovanosti o nástroji.
Propagačné	Investičné a obchodné misie	SARIO, SOPK	MZVaEZ SR, MH	Vypracovanie koncepcie organizácie investičných a obchodných misií a rámcového plánu na roky 2014-2016. Zabezpečenie zvýšenia povedomia podnikateľskej verejnosti o možnostiach zapájania sa podnikateľských misií.
	Veľtrhy a výstavy v CR	SACR	MZVaEZ SR	Zvýšiť mieru povedomia podnikateľskej verejnosti o možnostiach účasti na veľtrhoch a výstavách s podporou štátu. Zefektívnenie fungovania nástroja je riešené prostredníctvom úlohy pre MH SR na základe uznesenia vlády č. 227/2013
	Veľtrhy a výstavy – potravinárske a poľnohosp.	MPaRV SR	MZVaEZ SR	
	Veľtrhy a výstavy	MH SR	MZVaEZ SR	
Kooperačné	Medzivládne a zmiešané komisie	MH SR	MZVaEZ SR	Zefektívnenie fungovania nástroja je riešené prostredníctvom úlohy pre MH SR na základe uznesenia vlády č. 227/2013
	Koordinácia ZPC najvyšších predstaviteľov štátu	MZVaEZ SR	MH SR, SOPK, SARIO	Zvýšenie miery koordinácie prípravy zahraničných pracovných ciest predstaviteľov štátu s podnikateľskou sférou. Zvýšenie miery povedomia podnikateľskej verejnosti o možnostiach účasti v podnikateľských misiách sprevádzajúcich ZPC predstaviteľov štátu.
	Koordinácia ZPC predstaviteľov hospodárskych rezortov	MH SR	MZVaEZ SR, SOPK, SARIO	
	Podnikateľské misie	SOPK, SARIO	MZVaEZ SR, MH SR	Vypracovanie koncepcie organizácie podnikateľských misií a rámcového plánu na roky 2014-2016.
	EEN MissionsforGrowth	BIC Bratislava	NARMSP, SOPK	Zabezpečenie zvýšenia povedomia podnikateľskej verejnosti o možnostiach zapájania sa do EEN MissionsforGrowth.
	Sourcingové podujatia	SARIO		Vypracovanie koncepcie organizácie sourcingových podujatí. Zabezpečenie zvýšenia povedomia podnikateľskej verejnosti o možnostiach účasti na sourcingových podujatiach.
	Prezentácie nákupcov medzinárodných organizácií	MZVaEZ SR		Organizovanie prezentácií nákupcov medzinárodných organizácií.
	Nástroj na podporu veľkých exportných projektov	MH SR	MZVaEZ SR, SOPK, RÚZ, AZZZ, Klub 500	Vypracovanie konceptu na podporu realizácie veľkých exportných projektov.

	Poradenské	Poradenstvo na zahraničných trhoch	MZVaEZ SR	SARIO	Realizácia poradenských nástrojov v súlade s požiadavkami podnikateľskej sféry.
		Poradenstvo pri zaradení na dodávateľské „short-listy“ medzinárodných organizácií	MZVaEZ SR		
		Poradenstvo pri príprave exportných operácií	MH SR, MZVaEZ SR, SOPK, SARIO, EXIMBANK A SR		
	Vzdelávacie	Manuál exportéra	SARIO		Vypracovanie manuálu exportéra.
		Proexportná akadémia	SARIO		Koordínácia vzdelávacích aktivít a ich zefektívnenie v súčinnosti s podnikateľskou sférou.
		Semináre pre exportérov	RK SOPK		
		Vzdelávanie exportérov	EXIMBANK A SR		
		Vzdelávanie ekonomických diplomatov	MZVaEZ SR	MH SR, SARIO, EXIMBANKA SR	Pokračovať v implementácii akreditovaného vzdelávacieho programu

**Teritoriálne zameranie nástrojov a inštitucionálnej podpory implementácie
stratégie vonkajších ekonomických vzťahov SR na obdobie 2014 - 2020
- prioritné teritória na roky 2014 - 2016**

Nástroje	Inštitúcia	Krajiny
Finančné nástroje	EXIMBANKA SR	- Európska únia - Krajiny prednostného významu: Krajiny 1. skupiny: Srbsko, Bosna a Hercegovina, Macedónsko, Turecko, Vietnam, Indonézia, Kuba, Egypt, India, Juhoafrická republika, Keňa, Ruská federácia, Ukrajina, Bielorusko, Gruzínsko, Azerbajdžan, Kazachstan, Tadžikistan, Turkmenistan, Uzbekistan, Chile, Brazília, Čína. Krajiny 2. skupiny: Pakistan, Argentína, Irak, Spojené arabské emiráty, Arménsko, Líbya.
Štrukturálne nástroje	MH SR	V zmysle vyhlásených výziev na predkladanie projektov
Fond technickej spolupráce SR a EBOR	EBOR	Albánsko, Arménsko, Azerbajdžan, Bielorusko, Bosna a Hercegovina, Gruzínsko, Kazachstan, Kosovo ¹⁴ , Kirgizsko, Macedónsko, Moldavsko, Mongolsko, Čierna Hora, Srbsko, Tadžikistan, Turecko, Turkménsko, Ukrajina a Uzbekistan, ako aj Egypt, Jordánsko, Maroko a Tunisko
Podpora cezhraničnej spolupráce a investícií	EBOR	Bulharsko, Chorvátsko, Estónsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Poľsko, Rumunsko, Slovinsko, Albánsko, Arménsko, Azerbajdžan, Bielorusko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Gruzínsko, Kazachstan, Kirgizsko, Macedónsko, Moldavsko, Mongolsko, Rusko, Srbsko, Tadžikistan, Turecko, Turkménsko, Ukrajina a Uzbekistan, ako aj Egypt, Jordánsko, Maroko a Tunisko
Projekty rozvojovej pomoci	MZVaEZ SR	V zmysle Strednodobej stratégie ODA 2014-2018
Funkčné nástroje	MZVaEZ SR, MH SR, SARIO	Európska únia, krajiny západného Balkánu, krajiny Spoločenstva nezávislých štátov (osobitne regióny Ruskej federácie), krajiny juhovýchodnej Ázie (osobitne regióny Číny, Vietnam, Indonézia), India, USA, Brazília
Osobitné priority pre cestovný ruch	MDVaRR SR, SACR	Z krátkodobého hľadiska: susedné štáty, krajiny s vysokým potenciálom (Nemecko, RF, Taliansko, Spojené kráľovstvo) Z dlhodobého hľadiska: geograficky vzdialené trhy s potenciálom (USA, Brazília, Japonsko, Čína, Izrael, India, Kórejská republika a vybrané krajiny EÚ okrem krátkodobých priorít)
sieť ZÚ SR	MZVaEZ SR	celý svet
sieť zastúpení SARIO	SARIO	Ruská federácia, Indonézia, Vietnam, Nemecko (komplementárne k sieti ZÚ)

¹⁴Toto označenie nijakým spôsobom neprejudikuje pozíciu voči statusu a je v súlade s rezolúciou Bezpečnostnej rady OSN 1244/99 a stanoviskom Medzinárodného súdneho dvora ohľadom vyhlásenia nezávislosti Kosova.